

A – Vývoj a činnost Soudního dvora v roce 2008

Autor: předseda Vassilios Skouris

Výroční zpráva má obdobnou strukturu jako zprávy z předchozích let. Její první část obsahuje souhrnný přehled činnosti Soudního dvora Evropských společenství v roce 2008. Zaprvé podává nástin vývoje tohoto orgánu během uvedeného roku, přičemž zdůrazňuje institucionální změny, které se dotkly Soudního dvora, a změny týkající se jeho vnitřní organizace a pracovních metod (oddíl 1). Zadruhé obsahuje statistickou analýzu týkající se vývoje pracovního zatížení orgánu, jakož i průměrné délky řízení (oddíl 2). Nakonec uvádí, jako každý rok, hlavní události v oblasti judikatury seřazené podle oblasti úpravy (oddíl 3).

1. Nejvýznamnější událostí roku 2008 bylo pro Soudní dvůr slavnostní otevření jeho nového Paláce, jímž byl doplněn a rozšířen stávající komplex soudních budov. Tento objekt, jehož architektonické pojetí je značně novátorské, byl podle přání Soudního dvora vybudován s respektem ke stávající struktuře původního Paláce, na kterou navazuje. Nový palác se skládá z Původního paláce, v němž byly po přestavbě umístěny jednací síně, z Prstence, což je dvoupodlažní budova, jejíž název je navzdory pravouhlému tvaru dán tím, že zcela obklopuje Palác a obsahuje kanceláře členů Soudního dvora i jejich spolupracovníků, ze dvou Věží, v nichž jsou umístěny překladatelské služby, a z Galerie, dlouhé světlé pasáže, která jako sjednocující architektonický prvek vzájemně propojuje nejenom staré a nové budovy, ale je též spojnicí různých činností tohoto soudního orgánu.

Při slavnostním otevření nového Paláce dne 4. prosince 2008 za přítomnosti Jejich Královských Výsostí velkovévody a velkovévodkyně Lucemburska zazněly mimo jiné projevy paní Diany Wallis, místopředsedkyně Evropského parlamentu, paní Rachidy Dati, Garde des Sceaux, ministryně spravedlnosti Francouzské republiky, pana Josého Manuela Barrosa, předsedy Evropské komise, a pana Jeana-Clauda Junckera, předsedy vlády Lucemburského velkovévodství.

Co se týče předpisů, kterými se řídí chod tohoto orgánu, byla novelou ze dne 8. července 2008 do jednacího řádu Soudního dvora vložena hlava IVa, která upravuje provádění přezkumu rozhodnutí Soudu prvního stupně vydaných na základě kasačního opravného prostředku v souladu s článkem 62 statutu Soudního dvora. Nejvýraznější změna zavedená těmito novými ustanoveními (články 123a až 123e) spočívá ve zřízení zvláštního senátu, jehož úkolem je rozhodnout – na návrh prvního generálního advokáta – zda je třeba přezkoumat rozhodnutí Soudu prvního stupně. Tento senát se skládá z předsedy Soudního dvora a čtyř předsedů senátů složených z pěti soudců.

2. Soudní statistiky Soudního dvora za rok 2008 vykazují jednak velmi významné zkrácení délky řízení o předběžných otázkách oproti předchozím létům, a jednak trvalý nárůst počtu projednávaných věcí.

Soudní dvůr tak v roce 2008 ukončil 495 věcí (čistý počet, který zohledňuje spojení věcí). Z těchto věcí byl ve 333 případech vydán rozsudek a 161 případů vedlo k vydání usnesení. Počet vydaných rozsudků a usnesení je nižší než v předchozím roce (379 rozsudků a 172 usnesení). Je však třeba uvést, že počet řízení o předběžných otázkách uzavřených v roce 2008

(čistý počet činil 238 věcí, hrubý počet 301 věcí) byl výrazně vyšší než v roce 2007 (čistý počet 218 věcí, hrubý počet 235 věcí).

Soudnímu dvoru bylo předloženo 592 nových věcí, což ještě převyšuje počet nových věcí v roce 2007, který byl nejvyšší v jeho historii¹. Počet projednávaných věcí se však ke konci roku 2008 významně nezvýšil (767 věcí, hrubý počet) v porovnání s počtem případů zbývajících ke konci roku 2007 (741 věcí, hrubý počet).

V roce 2008 byl dále zaznamenán pozoruhodný vývoj ohledně délky řízení. U předběžných otázek tak dosahovala průměrná délka řízení 16,8 měsíce, zatímco v roce 2007 činila 19,3 měsíce a v roce 2006 19,8 měsíce. Srovnávací analýza ukazuje, že pro celé období, pro něž má Soud k dispozici spolehlivé údaje, dosáhla v roce 2008 průměrná délka vyřizování předběžných otázek své nejnižší hodnoty. Pokud jde o přímé žaloby, činila průměrná délka vyřizování 16,9 měsíce a u kasačních opravných prostředků představovala 18,4 měsíce (18,2 měsíce a 17,8 měsíce v roce 2007).

Odhlédneme-li od reforem pracovních metod zavedených v posledních letech lze zlepšení efektivnosti soudního orgánu při projednávání věcí připsat i širšímu využívání různých procesních nástrojů, jimiž může tento orgán vyřizování určitých věcí urychlit; jedná se zejména o řízení o naléhavé předběžné otázce, přednostní rozhodování věcí, zrychlené řízení, zjednodušené řízení a možnost rozhodnout bez stanoviska generálního advokáta.

O řízení o naléhavé předběžné otázce bylo v tomto roce požádáno v šesti věcech a určený senát měl za to, že podmínky stanovené článkem 104b jednacího řádu byly splněny ve třech z oněch šesti případů. Tato nová ustanovení upravující řízení o naléhavé předběžné otázce poskytla Soudnímu dvoru možnost uzavřít zmíněné věci v roce 2008 v průměrné lhůtě 2,1 měsíce.

Zrychlené řízení bylo žádáno u 8 věcí, ale podmínky požadované jednacím řádem byly splněny pouze ve 2 věcech, jež byly v průměru ukončeny za 4,5 měsíce. V souladu s praxí zavedenou v roce 2004 se o vyhovění nebo zamítnutí žádosti o zrychlené řízení rozhoduje odůvodněným usnesením předsedy Soudního dvora. Dále bylo u jedné věci provedeno přednostní vyřízení.

Krom toho Soudní dvůr využíval i nadále zjednodušeného řízení upraveného v čl. 104 odst. 3 jednacího řádu pro zodpovězení některých předběžných otázek. Celkem 39 věcí bylo ukončeno usnesením na základě tohoto ustanovení, což oproti roku 2007 představuje dvojnásobek.

Soudní dvůr často využíval možnosti, kterou mu poskytuje článek 20 statutu, a to rozhodnout bez stanoviska generálního advokáta, pokud ve věci nevyvstává žádná nová právní otázka. Lze tak uvést, že v roce 2008 bylo přibližně 41 % rozsudků vyhlášeno bez stanoviska (43 % v roce 2007).

¹ S výjimkou 1324 zahájených věcí v roce 1979. Toto nezvykle vysoké číslo lze vysvětlit podáním velkého počtu žalob na neplatnost s týmž předmětem.

Co se týče rozdělení věcí mezi jednotlivá kolegia Soudního dvora, lze uvést, že velký senát vyřešil přibližně 14 %, pětičlenné senáty 58 % a tříčlenné senáty o něco více než 26 % věcí ukončených v roce 2008. V porovnání s předchozím rokem lze konstatovat mírné zvýšení počtu věcí projednávaných velkým senátem (11 % v roce 2007) a pětičlennými senáty (55 % v roce 2007) v neprospěch věcí řešených tříčlennými senáty (33 % v roce 2007).

Podrobnější informace týkající se statistických údajů za soudní rok 2008 lze nalézt v bodě C této kapitoly.

Ústavní a institucionální otázky

Co se týče základních zásad, od nichž se odvíjí budování Společenství, zaujímala v judikatuře Soudního dvora znovu významné místo zásada rovnosti.

Na tomto místě je vhodné zmínit se o třech rozsudcích, které se věnují jejím implikacím v různých oblastech.

Ve věci *Feryn* (rozsudek ze dne 10. července 2008, C-54/07) šlo o to, zda skutečnost, že zaměstnavatel veřejně prohlásí, že nepřijme zaměstnance určitého etnického nebo rasového původu, představuje přímou diskriminaci při náboru do zaměstnání ve smyslu čl. 2 odst. 2 písm. a) směrnice 2000/43².

Soudní dvůr uvedl, že tomu tak je vzhledem ke skutečnosti, že taková prohlášení mohou skutečně odradit určité uchazeče od toho, aby se přihlásili, a tudíž působí jako překážka jejich přístupu na trh práce. Existence takové přímé diskriminace nepředpokládá existenci konkrétního stěžovatele, který tvrdí, že se stal obětí takové diskriminace.

Soudní dvůr se následně vyslovil k otázce důkazu diskriminace. Konstatoval, že veřejná prohlášení, o něž se jedná, postačí ke vzniku domněnky existence přímo diskriminující náborové politiky ve smyslu čl. 8 odst. 1 směrnice 2000/43. Tomuto zaměstnavateli pak přísluší, aby prokázal, že k porušení zásady rovného zacházení nedošlo, což může učinit tak, že prokáže, že skutečná náborová praxe podniku těmto prohlášením neodpovídá. Předkládajícímu soudu pak přísluší, aby ověřil, že vytýkané skutečnosti jsou prokázány, a posoudil, zda skutečnosti uplatněné na podporu tvrzení uvedeného zaměstnavatele, podle kterých neporušil zásadu rovného zacházení, jsou dostatečné.

Soudní dvůr nakonec rozhodl, že co se týče sankcí přiměřených diskriminaci při náboru, o niž jde v projednávané věci, článek 15 směrnice 2000/43 vyžaduje, aby systém sankcí za porušování vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice byl i v případě, kdy neexistuje konkrétní oběť, účinný, přiměřený a odrazující.

Rovné zacházení z hlediska zákazů diskriminace na základě věku bylo předmětem věci *Bartsch* (rozsudek ze dne 23. září 2008, C-427/06). Soudní dvůr v ní rozhodl, že právo Společenství neobsahuje zákaz diskriminace na základě věku, jehož uplatnění musí soudy členských států zajistit, jestliže případné diskriminační zacházení nevykazuje žádnou souvislost s právem Společenství. Taková souvislost nevzniká ani prostřednictvím článku 13 ES, ani – v případě systému podnikového důchodového zabezpečení vylučujícího

² Směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ (Úř. věst. L 180, s. 22; Zvl. vyd. 15/08 s. 311).

nárok na důchod ve prospěch pozůstalého manžela, který je o více než patnáct let mladší než zesnulý bývalý zaměstnanec – podle směrnice 2000/78³ ještě před uplynutím lhůty poskytnuté dotčenému členskému státu k provedení zmíněné směrnice.

Ve věci *Wood* (rozsudek ze dne 5. června 2008, C-164/07) byla Soudnímu dvoru položena předběžná otázka týkající se slučitelnosti – s ohledem na obecnou zásadu zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti – francouzské úpravy vedoucí k vyloučení nároku příslušníka členského státu Evropského společenství, který bydlí ve Francii a je otcem dítěte s francouzskou státní příslušností, jež zahynulo v důsledku trestného činu, který nebyl spáchán na území tohoto státu, na odškodnění poskytované Fonds de garantie des victimes des actes de terrorisme et d'autres infractions pouze z důvodu státní příslušnosti. Soudní dvůr měl za to, že právo Společenství takovémuto právnímu předpisu brání.

Na úrovni obecných zásad práva Společenství a jejich respektování vnitrostátními orgány při uplatňování zmíněného práva je třeba poukázat na věc *Heemskerk a Schaap* (rozsudek ze dne 25. listopadu 2008, C-455/06) týkající se vývozních náhrad a ochrany skotu během přepravy, která Soudnímu dvoru umožnila vyslovit se k vnitrostátnímu pravidlu, jímž se řídí *reformatio in peius*. Rozhodl, že právo Společenství neukládá vnitrostátnímu soudu povinnost, aby i bez návrhu použil ustanovení práva Společenství, jestliže by jej takové použití vedlo k prolomení zásady zákazu *reformationis in peius* zakotvené v příslušném vnitrostátním právu. Taková povinnost by totiž byla nejen v rozporu se zásadami dodržování práva na obhajobu, právní jistoty a ochrany legitimního očekávání, z nichž uvedený zákaz vychází, ale jednotlivce, jenž podal žalobu proti aktu, který nepříznivě zasahuje do jeho právního postavení, by vystavovala riziku, že v důsledku takové žaloby se bude nacházet v horším postavení, než v jakém by se nacházel, kdyby tuto žalobu nepodal.

Pokud jde o oblast pravidel upravujících řízení před soudy Společenství, několik rozsudků si zasluhuje zvláštní pozornosti. Jeden z nich se týká samotné příslušnosti soudu Společenství.

Ve spojených věcech *Kadi a Al Barakaat International Foundation v. Rada a Komise* (rozsudek ze dne 3. září 2008, C-402/05 P a C-415/05 P) totiž Soudní dvůr potvrdil napadené rozsudky Soudu prvního stupně (rozsudky ze dne 21. září 2005, T-315/01, Sb. rozh. s. II-3649, a T-306/01, Sb. rozh. s. II-3533), pokud jde o příslušnost Rady k přijetí nařízení o zmrazení prostředků a jiných finančních zdrojů osob a subjektů, jejichž jména či názvy jsou uvedeny v seznamu připojeném k tomuto nařízení⁴, jež bylo přijato k provedení rezolucí Rady bezpečnosti Organizace spojených národů v Evropském společenství, ale měl za to, že se Soud prvního stupně dopustil nesprávného právního posouzení svým rozhodnutím, že soudy Společenství v zásadě nemají pravomoc k přezkoumání vnitřní legality tohoto nařízení. Přezkum platnosti jakéhokoli aktu Společenství z hlediska základních práv prováděný Soudním dvorem musí být podle Soudního dvora považován v právním

³ Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79).

⁴ Nařízení Rady (ES) č. 881/2002 ze dne 27. května 2002 o zavedení některých zvláštních omezujících opatření namířených proti některým osobám a subjektům spojeným s Usámou bin Ládinem, sítí Al-Káida a Tálibánem a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 467/2001 (Úř. věst. L 139, s. 9; Zvl. vyd. 18/01 s. 294).

společenství za výraz ústavní záruky vyplývající ze Smlouvy o ES coby autonomního právního systému, který nemůže být narušen mezinárodní dohodou. Přezkum legality zajišťovaný Soudním dvorem se týká aktu Společenství, kterým se provádí předmětná mezinárodní dohoda, a nikoli této dohody samotné. Soudy Společenství musí zajišťovat v zásadě úplný přezkum legality veškerých aktů Společenství z hlediska základních práv, jež jsou nedílnou součástí obecných zásad práva Společenství, včetně aktů Společenství, které stejně jako sporné nařízení provádějí rezoluce přijaté Radou bezpečnosti.

Soudní dvůr měl dále za to, že vzhledem ke konkrétním okolnostem, které provázely zápis jména Y. A. Kadi a názvu Al Barakaat do seznamu osob a subjektů, na něž se vztahuje zmrazení prostředků, je třeba v tomto ohledu dospět k závěru, že jejich právo na obhajobu, konkrétně právo být vyslechnut, a právo na účinnou soudní ochranu, zjevně nebyla zachována. Ohledně tohoto bodu Soudní dvůr připomněl, že účinnost soudního přezkumu znamená, že příslušný orgán Společenství má povinnost sdělit dotčené osobě nebo subjektu důvody, o něž se opírá dané opatření, pokud možno v okamžiku, kdy je o opatření rozhodováno, nebo alespoň co nejdříve po rozhodnutí, aby těmto adresátům bylo umožněno využít v příslušných lhůtách jejich práva na opravný prostředek.

Soudní dvůr nařízení Rady zrušil v rozsahu, v němž zmrazilo prostředky Y. Kadiho a Al Barakaatu, ale uznal, že zrušení tohoto nařízení s okamžitým účinkem by mohlo vážně a nevratně narušit účinnost omezujících opatření, neboť v mezidobí předcházejícím jeho případnému nahrazení novým nařízením by osoba a subjekt, jichž se týká, mohly podniknout kroky s cílem vyhnout se tomu, aby na ně mohlo být zmrazení prostředků nadále uplatňováno, a to tím spíše, že nelze vyloučit, že uvalení takovýchto opatření na Y. Kadiho a Al Barakaat by se mohlo přece jen ukázat jako meritorně odůvodněné. Vzhledem k těmto skutečnostem zachoval Soudní dvůr účinky zmíněného nařízení po dobu, která nesmí přesáhnout tři měsíce ode dne vyhlášení tohoto rozsudku, aby Radě umožnil zjištěná porušení zhojit.

V dalším rozsudku – ve věci *Masdar (UK) v. Komise* (rozsudek ze dne 16. prosince 2008, C-47/07 P) – jsou pojednány procesní prostředky zjednávací přístup k soudům Společenství.

Zmíněná věc se týkala bezdůvodného obohacení. Soud dospěl k závěru, že podle obecných zásad společných právním řádům členských států platí, že osoba, jež utrpěla ztrátu, kterou se zvětší majetek jiné osoby, aniž by pro toto obohacení existoval jakýkoli právní základ, má v zásadě právo požadovat od osoby, která se takto obohatila, vydání obohacení do výše odpovídající této ztrátě. Žaloba založená na bezdůvodném obohacení v podobě, v jaké je upravena ve většině vnitrostátních právních řádů, není podmíněna protiprávností nebo existencí zavinění v jednání žalovaného. Na druhou stranu je podstatné, aby pro obohacení chyběl jakýkoli platný právní základ. Vzhledem k tomu, že bezdůvodné obohacení je zdrojem mimosmluvního závazku, který je společný právním řádům členských států, nemůže se Společenství, vytýká-li mu fyzická či právnická osoba, že se k její újmě neoprávněně obohatilo, vyhnout tomu, že se na ně uplatní též zásady.

Soudní dvůr k tomu dodal, že žaloba založená na bezdůvodném obohacení nevychází z mimosmluvní odpovědnosti v užším smyslu, jejíž vznik závisí na splnění souboru podmínek, který je tvořen protiprávností jednání vytýkaného Společenství, skutečnou existencí tvrzené škody a existencí příčinné souvislosti mezi tímto jednáním a uplatňovanou škodou. Liší se od žalob podávaných v uvedeném režimu v tom směru, že nevyžaduje podání důkazu o protiprávním jednání žalovaného ani existenci jakéhokoli

jednání jako takového, ale pouze důkaz o obohacení žalovaného bez platného právního základu a ochuzení žalobce, které souvisí s uvedeným obohacením. Nicméně i přes tuto charakteristiku nemůže být jednotlivci upřena možnost podat žalobu založenou na bezdůvodném obohacení vůči Společenství pouze z toho důvodu, že Smlouva výslovně neupravuje procesní prostředky pro podání tohoto typu žaloby. Výklad článku 235 ES a čl. 288 druhého pododstavce ES, který by tuto možnost vyloučil, by dospěl k výsledku odporujícímu zásadě účinné soudní ochrany, která je zakotvena v judikatuře Soudního dvora a potvrzena článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie.

Právě v této oblasti žalob na určení mimosmluvní odpovědnosti si zasluhují zvláštní pozornosti spojené věci *FIAMM a FIAMM Technologies v. Rada a Komise* (rozsudek ze dne 9. září 2008, C-120/06 P a C-121/06 P), které se týkají problému odpovědnosti Společenství za normativní akt. Orgán pro řešení sporů (OŘS) Světové obchodní organizace (WTO) rozhodl, že režim dovozu banánů do Společenství je neslučitelný s dohodami WTO, a povolil Spojeným státům americkým, aby uplatnily celní přírážku na určité dovozy ze Společenství. Šest obchodních společností usazených v Evropské unii požadovalo, aby bylo Komisi a Radě uloženo nahradit škodu, kterou tyto společnosti utrpěly v důsledku uplatnění amerických odvetných opatření na jejich vývozy do Spojených států.

Soudní dvůr připomíná, že odpovědnost Společenství za normativní akt, který zahrnuje hospodářskopolitická rozhodnutí, může vzniknout pouze tehdy, pokud dojde k dostatečně závažnému porušení normy vyšší právní síly chránící jednotlivce a udělující jim práva. Uvádí rovněž, že jestliže zásada odpovědnosti Společenství za protiprávní jednání jeho orgánů je výrazem obecné zásady uznávané právními řády členských států, podle níž protiprávním konáním nebo opomenutím vzniká povinnost nahradit způsobenou škodu, takováto podobnost právních řádů členských států není prokázána, pokud jde o existenci zásady odpovědnosti za legální jednání, zejména pokud se jedná o akty normativního charakteru. Soudní dvůr dospěl k závěru, že za současného stavu právo Společenství nestanoví režim umožňující založit odpovědnost Společenství za jeho normativní jednání v situaci, kdy se případného nesouladu takového jednání s dohodami WTO nelze dovolávat u soudu Společenství. Krom toho upřesňuje, že normativní akt Společenství, jehož použití vede k omezením vlastnického práva a svobodného výkonu podnikatelské činnosti, by mohl založit mimosmluvní odpovědnost Společenství, jestliže nepřiměřeně a neúnosně zasáhne do samotné podstaty těchto práv, případně proto, že nebyla stanovena náhrada škody způsobilá zabránit uvedenému zásahu nebo jej napravit.

Další rozsudky již tradičně rozmnožily bohatou judikaturu Soudního dvora týkající se přípustnosti žaloby na neplatnost.

Tak například ve věci *Komise v. Infront WM* (rozsudek ze dne 13. března 2008, C-125/06 P) rozhodl Soudní dvůr, že rozhodnutí Komise, jímž byla schválena opatření, která mají za cíl upravit výkon výhradních práv televizního vysílání událostí zásadního společenského významu přijatá členským státem na základě článku 3a směrnice 89/552⁵, se bezprostředně

⁵ Směrnice Rady 89/552/EHS ze dne 3. října 1989 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání (Úř. věst. L 298, s. 23; Zvl. vyd. 06/01, s. 224), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/36/ES ze dne 30. června 1997 (Úř. věst. L 202, s. 60; Zvl. vyd. 06/02, s. 321).

dotýká právního postavení držitele těchto práv ve smyslu podmínek přípustnosti žaloby na neplatnost. Jelikož jsou omezení určena danými opatřeními navázána na podmínky, za kterých tyto subjekty u držitelů výhradních vysílacích práv nabývají televizní vysílací práva na určené události, mají opatření přijatá tímto členským státem a rozhodnutí, kterým se tato opatření schvalují, za důsledek, že práva, jejichž držitelkou je společnost, jež nabyla vysílací práva, jsou podřízena novým omezením, která neexistovala v okamžiku, kdy tato společnost uvedená práva nabyla, a která činí jejich výkon obtížnějším. Krom toho – jak konstatoval Soudní dvůr – jsou zásahy do postavení uvedeného držitele pouze důsledkem požadavku na dosažení výsledku určeného těmito opatřeními a rozhodnutím Komise, aniž by vnitrostátní orgány při provádění tohoto rozhodnutí měly prostor pro uvážení, který by se mohl tohoto postavení dotýkat.

Co se týče podmínky osobního dotčení žalobce, dospěl Soud k názoru, že pokud se rozhodnutí dotýká skupiny osob, jež byly nebo mohly být známy v okamžiku přijetí tohoto aktu, a na základě kritérií, která jsou členům skupiny vlastní, mohou být tyto osoby tímto aktem osobně dotčeny z toho důvodu, že patří k omezenému okruhu hospodářských subjektů. Může tomu tak být zejména v případě, že dané rozhodnutí mění práva, která jednotlivec nabyl před jeho přijetím.

Ve věci *Athinaiki Techniki v. Komise* (rozsudek ze dne 17. července 2008, C-521/06 P) se jednalo o upřesnění pojmu „napadnutelný akt“ ve smyslu článku 230 ES.

K Soudnímu dvoru byl podán kasační opravný prostředek proti usnesení Soudu prvního stupně, kterým Soud odmítl jako nepřipustnou žalobu směřující ke zrušení rozhodnutí Komise, jímž se odkládá stížnost týkající se údajné státní podpory poskytnuté v rámci veřejné zakázky, o němž se navrhovatelka dozvěděla prostřednictvím dopisu. Soudní dvůr rozhodl, že pro určení, zda je akt v oblasti státních podpor rozhodnutím ve smyslu článku 4 nařízení č. 659/1999⁶, je třeba ověřit, zda s ohledem na obsah tohoto aktu a úmysl Komise posledně uvedený orgán vyjádřil v posuzovaném aktu vydaném na závěr předběžné fáze přezkumu své konečné stanovisko k opatření, proti němuž směřovala stížnost, a tedy zda dospěl k závěru, že toto opatření je, či není podporou a že existují, či neexistují pochybnosti o slučitelnosti tohoto opatření se společným trhem.

Dopis, ve kterém Komise sděluje původci stížnosti směřující k tomu, aby bylo shledáno porušení článků 87 ES a 88 ES, že „jelikož neexistují doplňující informace odůvodňující pokračování v šetření, Komise [...] věc administrativně odložila“, ukazuje, že Komise skutečně přijala akt, kterým se věc administrativně odkládá. Z obsahu tohoto aktu a z úmyslu Komise vyplývá, že se Komise takto rozhodla ukončit předběžný přezkum zahájený z podnětu původce stížnosti. Uvedeným aktem Komise konstatovala, že zahájené šetření neumožnilo dospět k závěru, že existuje podpora ve smyslu článku 87 ES, a implicitně odmítla zahájit formální vyšetřovací řízení stanovené v čl. 88 odst. 2 ES. V takové situaci se mohou ti, jimž svědčí procesní záruky stanovené uvedeným ustanovením, domoci jejich dodržení pouze tehdy, pokud mají možnost napadnout toto rozhodnutí před soudem Společenství v souladu s čl. 230 čtvrtým pododstavcem ES. Tato zásada platí také v případě, kdy Komise přijme rozhodnutí, jelikož se domnívá, že podpora je slučitelná se společným trhem, nebo zastává názor, že samotná existence podpory musí být vyloučena.

⁶ Nařízení Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku [88] Smlouvy o ES (Úř. věst. L 83, s. 1; Zvl. vyd. 08/01, s. 339).

V uvedeném ohledu nelze takovýto akt kvalifikovat jako předběžný nebo přípravný, jelikož po něm v rámci zahájeného správního řízení nenásleduje žádný jiný akt, který by mohl být předmětem žaloby na neplatnost. V této souvislosti není rozhodné, že zúčastněná strana může ještě Komisi poskytnout doplňující informace, které mohou posledně uvedenou přimět k přehodnocení jejího stanoviska k dotčenému státnímu opatření, jelikož legalita rozhodnutí, ve které vyústila předběžná fáze přezkumu, se posuzuje pouze podle informací, které měla Komise k dispozici k okamžiku jeho přijetí, tj. v projednávaném případě k okamžiku administrativního odložení věci. Poskytne-li zúčastněná strana doplňující informace po odložení věci, může Komise mít případně povinnost zahájit nové správní řízení. Naproti tomu takové informace nemají dopad na skutečnost, že první předběžný přezkum již byl ukončen. Z toho vyplývá, že tímto aktem Komise zaujala konečné stanovisko k návrhu původce stížnosti. Soudní dvůr dospěl k závěru, že takový akt tím, že brání původci stížnosti předložit své připomínky v rámci formálního vyšetřovacího řízení stanoveného v čl. 88 odst. 2 ES, vyvolává závazné právní účinky, kterými mohly být dotčeny jeho zájmy, a je tedy napadnutelným aktem ve smyslu článku 230 ES.

Obohacení doznala i judikatura, která je méně klasická (neboť je novějšího data), týkající se důsledků nečinnosti členského státu po rozsudku, jímž bylo konstatováno nesplnění povinnosti.

Ve věci *Komise v. Francie* (rozsudek ze dne 9. prosince 2008, C-121/07) tak Soudní dvůr připomněl, že zájem na okamžitém a jednotném uplatňování práva Společenství vyžaduje, aby výkon rozsudku konstatujícího nesplnění povinnosti členským státem byl započat okamžitě a završen v co nejkratší možné lhůtě, a poté rozhodl, že zatímco se v rámci řízení stanoveného v čl. 228 odst. 2 ES jeví uložení penále jako obzvláště vhodné, aby přimělo členský stát co nejrychleji ustát v neplnění povinností, které by, nebyť takového opatření, mělo tendenci přetrvávat, spočívá uložení zaplacení paušální částky spíše na posouzení dopadů nesplnění povinností dotčeného členského státu na soukromé a veřejné zájmy, zejména pokud neplnění povinností trvalo po dlouhou dobu od rozsudku, jímž bylo původně určeno.

V této souvislosti Soudní dvůr dále uvedl, že mu v každé věci a v závislosti na okolnostech případu, který mu byl předložen, jakož i na stupni přesvědčování a odrazování, který se mu jeví jako potřebný, přísluší rozhodnout o peněžitých sankcích vhodných k zajištění co možná nejrychlejšího splnění povinností vyplývajících z rozsudku, kterým bylo dříve určeno nesplnění povinnosti, a k předejití tomu, aby se obdobná porušení práva Společenství opakovala.

Soudní dvůr proto uvedl, že okolnost, že zaplacení paušální částky nebylo Soudním dvorem doposud uloženo v situacích, ve kterých bylo původnímu rozsudku vyhověno v plném rozsahu před ukončením řízení podle článku 228 ES, nemůže tvořit překážku tomu, aby o takovém uložení bylo rozhodnuto v rámci jiné věci, jeví-li se toto uložení nezbytným s ohledem na charakteristiky daného případu a na potřebný stupeň přesvědčování a odrazování.

Soudní dvůr konečně dospěl k názoru, že mohou-li pokyny obsažené ve sděleních zveřejněných Komisí skutečně přispívat k zaručení transparentnosti, předvídatelnosti a právní jistoty ohledně kroků přijímaných Komisí, nic to nemění na tom, že on sám není při výkonu pravomoci, která je mu svěřena čl. 228 odst. 2 ES, takovými pravidly vázán.

Ohledně pravidel upravujících řízení je též třeba připomenout, že v roce 2008 zavedl Soudní dvůr nové řízení o naléhavé předběžné otázce použitelné od 1. března 2008. Toto řízení

bylo uplatněno ve třech věcech: ve věci *Santesteban Goicoechea* (rozsudek ze dne 12. srpna 2008, C-296/08 PPU), ve věci *Leymann a Pustovarov* (rozsudek ze dne 1. prosince 2008, C-388/08 PPU) týkající se výkladu rámcového rozhodnutí Rady 2002/584 o evropském zatýkáacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy⁷, a ve věci *Rinau* (rozsudek ze dne 11. července 2008, C-195/08 PPU) ohledně právních předpisů Společenství týkajících se navrácení dítěte, které bylo neoprávněně zadrženo v jiném členském státě.

Výše uvedená věc *Rinau* umožnila Soudnímu dvoru upřesnit podmínky požadované pro využívání řízení o naléhavé předběžné otázce. Soudní dvůr tak rozhodl, že žádost předkládajícího soudu o projednání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu nařízení č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení č. 1347/2000⁸ v naléhavém řízení upraveném v článku 104b jednacího řádu Soudního dvora je odůvodněná, jestliže je založena na nutnosti naléhavého postupu. Tak tomu je v případě, že jakékoli zpoždění by bylo velmi neprospěšné pro vztahy mezi dítětem a rodičem, s nímž nebydlí a poškození těchto vztahů by mohlo být nenapravitelné. Podle Soudního dvora taková nutnost vyplývá jak ze sedmáctého bodu odůvodnění zmíněného nařízení, který uvádí cíl neprodleného navrácení uneseného dítěte, tak i z čl. 11 odst. 3 téhož nařízení, který stanoví soudu, u kterého je podána žádost o navrácení dítěte, šestitýdenní lhůtu pro vydání rozhodnutí. Soudní dvůr upřesnil, že potřeba chránit dítě před jakoukoli případnou újmu a nutnost zajistit spravedlivou rovnováhu mezi zájmy dítěte a zájmy rodičů rovněž odůvodňují použití naléhavého řízení.

Co se týče zásad, kterými se řídí předkládání žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru, poskytla věc *Cartesio* (rozsudek ze dne 16. prosince 2008, C-210/06) Soudnímu dvoru příležitost věnovat se problematice pravomoci vnitrostátního soudu ke změně rozhodnutí nižšího soudu podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. V tomto ohledu Soudní dvůr rozhodl, že existují-li ustanovení vnitrostátního práva upravující právo na odvolání proti rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která se vyznačují tím, že věc v původním řízení jako celek je i nadále projednávána předkládajícím soudem a samostatným odvoláním je napadeno pouze předkládací rozhodnutí, musí být čl. 234 druhý pododstavec ES vykládán tak, že pravomoc rozhodnout o předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou toto ustanovení přiznává všem vnitrostátním soudům, nelze zpochybnit použitím takových pravidel, která umožňují odvolacímu soudu změnit rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, zrušit tuto žádost a nařídit soudu, který uvedené rozhodnutí vydal, aby pokračoval v přerušeném vnitrostátním řízení. Je ovšem nepochybné, že článek 234 ES nebrání tomu, aby rozhodnutí vnitrostátního soudu, jehož rozhodnutí lze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, který se na Soudní dvůr obrací s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, podléhala obvyklým opravným prostředkům upraveným ve vnitrostátním právu. Výsledek takového řízení o opravném prostředku však nesmí omezit pravomoc uvedeného soudu, kterou mu přiznává článek 234 ES, obrátit se na Soudní dvůr, má-li

⁷ Rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 (Úř. věst. L 190, s. 1; Zvl. vyd. 15/08 s. 311).

⁸ Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000, ve znění nařízení Rady č. 2116/2004 ze dne 2. prosince 2004 (Úř. věst. L 367, s. 1).

za to, že ve věci, kterou projednává, vyvstaly otázky týkající se výkladu ustanovení práva Společenství vyžadující rozhodnutí Soudního dvora.

Upřesněny byly i účinky práva Společenství ve vnitrostátních právních řádech.

Ve spojených věcech *Viamex Agrar Handel* (rozsudek ze dne 17. ledna 2008, C-37/06 a C-58/06, Sb. rozh. s. I-69) rozhodl Soudní dvůr, že ačkoli platí, že směrnice sama o sobě nemůže zakládat povinnosti jednotlivců, nelze v zásadě vyloučit, že se mohou ustanovení směrnice uplatňovat prostřednictvím výslovného odkazu na její ustanovení obsaženého v určitém nařízení, s výhradou dodržování obecných právních zásad a zejména zásady právní jistoty.

Ve věci *Kempter* (rozsudek ze dne 12. února 2008, C-2/06) se Soudní dvůr musel vyslovit k otázce, zda přezkum a zrušení konečného správního rozhodnutí za účelem zohlednění mezitím Soudním dvorem provedeného výkladu relevantního ustanovení práva Společenství předpokládá to, že dotčený napadl správní rozhodnutí před soudem s odvoláním na právo Společenství. Soudní dvůr podmínku uvedenou v závěru předchozí věty nepřijal.

Rozhodl, že ačkoli právo Společenství nevyžaduje, aby byl správní orgán v zásadě povinen přehodnotit správní rozhodnutí, které se stalo konečným, zvláštní okolnosti mohou nicméně na základě zásady spolupráce vyplývající z článku 10 ES takovému orgánu ukládat, aby přezkoumal správní rozhodnutí, které se stalo konečným, za účelem zohlednění výkladu příslušného ustanovení práva Společenství přijatého později Soudním dvorem. Mezi podmínkami, které mohou zakládat takovou povinnost přezkumu, nemůže být podmínka, podle které rozsudek soudu rozhodujícího v posledním stupni, na jehož základě se napadené správní rozhodnutí stalo konečným, byl s ohledem na pozdější judikaturu Soudního dvora založen na nesprávném výkladu práva Společenství přijatém, aniž by byla Soudnímu dvoru předložena předběžná otázka, vykládána tak, že ukládá účastníkům řízení povinnost uplatnit před vnitrostátním soudem dotčenou otázku práva Společenství. V tomto ohledu postačuje, aby uvedená otázka práva Společenství, jejíž výklad se ve světle pozdějšího rozsudku Soudního dvora ukázal jako nesprávný, byla buďto posouzena vnitrostátním soudem rozhodujícím v posledním stupni, nebo aby jím mohla být uplatněna i bez návrhu. Neukládá-li totiž právo Společenství vnitrostátním soudům povinnost uplatnit i bez návrhu důvod vycházející z porušení ustanovení práva Společenství, pokud by je přezkum tohoto důvodu nutil k opuštění rámce sporu, tak jak byl vymezen účastníky řízení, jsou tyto soudy povinny uplatnit i bez návrhu právní důvody vycházející ze závazného pravidla Společenství, pokud mají podle vnitrostátního práva povinnost nebo možnost tak učinit ve vztahu k závaznému vnitrostátnímu předpisu.

Třebaže tato možnost požádat o přezkum a zrušení konečného správního rozhodnutí, jež odporuje právu Společenství, není časově omezená, členské státy mohou stanovit přiměřené lhůty pro podání opravného prostředku v souladu se zásadami rovnocennosti a efektivity v právu Společenství.

Soudní agenda týkající se sporů ohledně přístupu veřejnosti k dokumentům orgánů Společenství není ještě zdaleka vyčerpána. Tak například ve spojených věcech *Švédsko a Turco v. Rada* (rozsudek ze dne 1. července 2008, C-39/05 P a C-52/05 P) Soudní dvůr blíže specifikoval přezkum, který je Rada povinna provést před podáním odpovědi na žádost o zpřístupnění dokumentu.

Nařízení Společenství o přístupu veřejnosti k dokumentům⁹ stanoví, že všichni občané Unie a všechny osoby, které mají bydliště nebo sídlo v členském státě, mají právo na přístup k dokumentům orgánů. Stanoví výjimky z této obecné zásady, zejména pokud by zpřístupnění dokumentu ohrozilo soudní řízení a právní poradenství, neexistuje-li převažující veřejný zájem na zpřístupnění.

Pokud se jedná konkrétně o výjimku týkající se právního poradenství, musí se orgán, který je požádán o zpřístupnění dokumentu, ujistit, že uvedený dokument se skutečně týká právního poradenství, a pokud tomu tak je, určit, které jeho části jsou skutečně dotčeny, a mohly by tedy spadat do působnosti uvedené výjimky. Skutečnost, že byl dokument označen jako „právní stanovisko“, není důvodem pro to, aby pro něj automaticky platila ochrana právního poradenství zaručená výše zmíněným nařízením. Bez ohledu na jeho označení přísluší orgánu, aby se ujistil, že tento dokument se takového poradenství skutečně týká. V této souvislosti musí Rada zkoumat, zda by zpřístupnění částí dotčeného dokumentu vedlo k porušení ochrany právního poradenství. V tomto ohledu Soudní dvůr vykládá výjimku týkající se právního poradenství tak, že jejím účelem je chránit zájem orgánu žádat o nezávislá, objektivní a úplná stanoviska. Nebezpečí porušení tohoto zájmu musí být k tomu, aby je bylo možno uplatňovat, rozumně předvídatelné, a nikoli čistě hypotetické.

V tomto ohledu není obecné a abstraktní odvolání na riziko, že zpřístupnění právních stanovisek týkajících se legislativního procesu může vyvolat pochybnosti, pokud jde o legalitu legislativních aktů, dostačující k tomu, aby charakterizovalo porušení ochrany právního poradenství ve smyslu uvedeného ustanovení, a nemůže proto být základem pro odepření přístupu k těmto stanoviskům. Právě transparentnost v tomto ohledu totiž umožňuje, aby bylo otevřeně diskutováno několik náhledů, a tím přispívá k tomu, aby orgány získaly větší legitimitu v očích evropských občanů a aby vzrostla jejich důvěra.

Konečně Soudní dvůr upřesnil, že Rada je povinna ověřit, zda neexistuje převažující veřejný zájem odůvodňující zpřístupnění. V tomto kontextu jí přísluší zvážit zvláštní zájem, jenž má být chráněn nezpřístupněním dotčeného dokumentu, a veřejný zájem na zpřístupnění dokumentu vzhledem k výhodám vyplývajícím z větší transparentnosti, a sice lepšímu zapojení občanů do rozhodovacího procesu, jakož i vyšší legitimitě, účinnosti a odpovědnosti správních orgánů ve vztahu k občanům v demokratickém systému.

Soud uvedl, že takovéto úvahy mají samozřejmě zvláštní význam v případě, že Rada jedná jakožto zákonodárce. Transparentnost v tomto ohledu přispívá k posílení demokracie tím, že občanům umožňuje kontrolovat veškeré informace, které jsou základem pro přijetí legislativního aktu. Možnost, aby se občané seznámili s důvody vedoucími k zákonodárným činnostem, je totiž podmínkou toho, aby mohli účinně vykonávat svá demokratická práva. Soudní dvůr dospěl k závěru, že nařízení č. 1049/2001 v zásadě ukládá povinnost zpřístupnit stanoviska právní služby Rady týkající se legislativního procesu, avšak připustil, že z důvodu ochrany právního poradenství může být odepřeno zpřístupnění konkrétního právního stanoviska, které bylo vydáno v rámci legislativního procesu, ale je zvláště citlivé povahy nebo zvláště širokého rozsahu, jenž překračuje rámec dotčeného legislativního procesu. V takovém případě musí dotyčný orgán odepření podrobně odůvodnit.

⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise (Úř. věst. L 145, s. 43; Zvl. vyd. 01/03, s. 331).

Na základě tohoto odůvodnění Soudní dvůr zrušil rozsudek Soudu prvního stupně v rozsahu, v němž se týká odepření přístupu k právnímu stanovisku dotčenému v projednávané věci.

Zcela bezprecedentní byl naproti tomu přezkum provedený Soudního dvorem ve spojených věcech *Marra* (rozsudek ze dne 21. října 2008, C-200/07 a C-201/07), týkajících se problematiky imunity, kterou mají v určitých případech a za určitých okolností členové Evropského parlamentu, konkrétněji pak modalit uplatňování imunity evropského poslance, na něhož byla podána žaloba pro šíření letáků obsahujících výroky urážlivé povahy.

Soudní dvůr nejprve připomněl, že článek 9 Protokolu o výsadách a imunitách Evropských společenství¹⁰ zakotvuje zásadu imunity evropských poslanců ve vztahu k vyjádřeným názorům a hlasování během výkonu jejich funkce. Taková imunita musí být chápána v rozsahu, v němž je jejím cílem ochrana svobodného vyjadřování a nezávislosti evropských poslanců, jako imunita absolutní, která brání jakémukoli soudnímu řízení. V rámci žaloby podané proti evropskému poslanci za jeho vyjádřené názory má tedy vnitrostátní soud povinnost odmítnout žalobu podanou proti dotčenému evropskému poslanci v případě, kdy se domnívá, že uvedený poslanec požívá parlamentní imunity. Uvedené ustanovení totiž musí být respektováno jak tímto soudem, tak i Evropským parlamentem. Jelikož Parlament nemůže poslance takovéto imunity zbavit, má zmíněný soud povinnost dotčnou žalobu odmítnout.

Soudní dvůr dále uznal, že do výlučné pravomoci vnitrostátního soudu spadá zjištění, zda jsou splněny podmínky pro uplatnění této imunity, aniž by měl povinnost předložit danou otázku Parlamentu, který v této záležitosti pravomoc nemá. Pokud naproti tomu Evropský parlament přijme na žádost dotčeného poslance rozhodnutí o ochraně imunity, představuje toto rozhodnutí stanovisko, které nemá závazné účinky vůči vnitrostátním soudním orgánům.

Jakmile poslanec předloží Evropskému parlamentu žádost o ochranu imunity a je o tom informován vnitrostátní soud, musí tento soud na základě povinnosti loajální spolupráce mezi evropskými a vnitrostátními orgány¹¹ přerušit soudní řízení a požádat Parlament, aby co nejdříve vydal stanovisko. Tato spolupráce je nutná k tomu, aby se zabránilo jakémukoli konfliktu při výkladu a používání ustanovení protokolu.

Konečně je v tomto přehledu judikatury v ústavní a institucionální oblasti třeba upozornit na věc *Payir a další* (rozsudek ze dne 24. ledna 2008, C-294/06), v níž se Soudní dvůr vyjádřil k přiznávání – na základě Dohody o přidružení EHS-Turecko – postavení pracovníka osobám turecké státní příslušnosti, které vstoupily na území členského státu jakožto osoby vykonávající práce au pair nebo jako studenti a působí na řádném trhu práce. S ohledem na čl. 6 odst. 1 rozhodnutí Rady přidružení EHS-Turecko č. 1/80 ze dne 19. září 1980 o vývoji přidružení Soudní dvůr rozhodl, že okolnost, že tureckému státnímu příslušníkovi byl povolen vstup na území členského státu jako osobě vykonávající práci au pair nebo jako studentovi, jej nemůže zbavit postavení „pracovníka“ a bránit mu v tom, aby působil na „řádném trhu práce“ tohoto členského státu ve smyslu zmíněného článku. Tato okolnost nemůže v důsledku toho bránit uvedenému státnímu příslušníkovi, aby se dovolával tohoto ustanovení s cílem dosáhnout prodloužení svého pracovního povolení a získal právo pobytu, které s ním souvisí.

¹⁰ Protokol o výsadách a imunitách Evropských společenství ze dne 8. dubna 1965 (Úř. věst. 1967, 152, s. 13).

¹¹ Zakotvené v článku 10 ES.

Evropské občanství

Soudní dvůr v několika případech posuzoval vnitrostátní ustanovení, která jsou způsobilá neodůvodněně omezit volný pohyb občanů Unie.

Věc *Grunkin a Paul* (rozsudek ze dne 14. října 2008, C-353/06) se týkala uznání příjmení dítěte německé státní příslušnosti, které se narodilo a žilo v Dánsku a při narození bylo zapsáno do matriky pod složeným příjmením sestávajícím z příjmení otce a matky. Rodiče dítěte požádali o zápis tohoto složeného příjmení do rodinné knížky vedené v Německu, což jim bylo zamítnuto z toho důvodu, že se příjmení německých občanů řídí německým právem, které nedovoluje, aby dítě používalo příjmení složené. Soudní dvůr konstatoval, že i když pravidla upravující příjmení osoby spadají do pravomoci členských států, musí tyto členské státy nicméně při výkonu této pravomoci dodržovat právo Společenství. Soudní dvůr upřesňuje, že skutečnost, že dotčená osoba musí v členském státě, jehož je státním příslušníkem, používat jiné jméno, než jaké jí bylo přiděleno a zapsáno v členském státě, v němž se narodila a kde má bydliště, může být na překážku volnému pohybu občanů Unie. Rozdíly v příjmeních v různých německých a dánských dokumentech by mohly dotčené osobě způsobit značné obtíže v profesní i soukromé sféře. Vzhledem k tomu, že omezující německé předpisy nebyly řádně odůvodněné, dospěl Soudní dvůr k závěru, že právo evropských občanů volně se pohybovat a pobývat na území členských států brání dotčené právní úpravě.

Následně je třeba věnovat pozornost věcem *Metock a další* (rozsudek ze dne 25. července 2008, C-127/08) a *Jipa* (rozsudek ze dne 10. července 2008, C-33/07), které se týkají výkladu směrnice 2004/38/ES o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států¹².

Ve výše uvedené věci *Metock a další* rozhodl Soudní dvůr, že směrnice 2004/38 brání právní úpravě členského státu, jež ukládá státnímu příslušníku třetí země, který je manželem nebo manželkou občana Unie pobývajících v tomto členském státě, jehož není státním příslušníkem, podmínku, aby před svým příchodem do hostitelského členského státu nejdříve legálně pobýval v jiném členském státě, mají-li se na něj vztahovat ustanovení této směrnice. Pokud jde o rodinné příslušníky občana Unie, žádné ustanovení směrnice 2004/38 nepodmiňuje její použití zmíněnou skutečností; Soudní dvůr má za to, že je třeba přehodnotit závěr jeho rozsudku *Akrich*¹³, který možnost výkonu práva na vstup a práva pobytu stanovených nařízením (EHS) č. 1612/68¹⁴ podmiňoval splněním této podmínky. Skutečnost, že by občana Unie nemohla jeho rodina v hostitelském členském státě doprovázet nebo následovat, by jej totiž mohla odradit od výkonu jeho práva na vstup a pobyt v tomto členském státě. Soudní dvůr rovněž upřesňuje, že na manžela nebo manželku občana Unie, kteří nejsou státními příslušníky žádného členského státu

¹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (Úř. věst. L 158, s. 77; Zvl. vyd. 05/05, s. 46, a oprava Úř. věst. L 229, s. 35).

¹³ Rozsudek ze dne 23. září 2003, C-109/01, Recueil, s. I-9607.

¹⁴ Nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství (Úř. věst. L 257, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 15, ve znění směrnice 2004/38).

Společenství a tohoto občana Unie doprovází nebo následují, se vztahují ustanovení uvedené směrnice bez ohledu na místo a datum uzavření jejich manželství nebo na způsob, jakým tento manžel nebo manželka vstoupili na území hostitelského členského státu, a že není nutné, aby občan již před tím, než se přestěhuje, založil rodinu, aby jeho rodinní příslušníci mohli požívat práv přiznaných uvedenou směrnicí. Konečně je třeba výrazy „rodinné příslušníky [občana Unie] [...], kteří [ho] doprovázejí,¹⁵ vykládat tak, že se týkají zároveň rodinných příslušníků občana Unie, kteří vstoupili na území hostitelského členského státu s tímto občanem Unie, a rodinných příslušníků občana Unie, kteří s ním v tomto členském státě pobývají, aniž by v tomto druhém případě bylo třeba rozlišovat podle toho, zda vstoupili na území uvedeného členského státu před nebo po občanovi Unie nebo předtím nebo poté, co se stali jeho rodinnými příslušníky.

Ve výše uvedené věci *Jipa* byla Soudnímu dvoru položena otázka, zda právo Společenství a jmenovitě směrnice 2004/38 brání vnitrostátní právní úpravě umožňující omezit právo občana členského státu odebrat se na území jiného členského státu zejména z důvodu, že z něho již byl dříve vyhoštěn, jelikož se tam nacházel v situaci „nezákonného pobytu“. Soudní dvůr uvádí, že takovýto občan má postavení občana Unie, a může se tedy dovolávat práva svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, i vůči členskému státu svého původu, což zahrnuje jak právo občanů Evropské unie vstoupit na území jiného členského státu než členského státu svého původu, tak i právo tento stát opustit. S takovýmto právem mohou být v každém případě spojena omezení a podmínky stanovené ve Smlouvě, zejména co se týče požadavků veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti, jejichž určení je v pravomoci členských států. V kontextu Společenství však musí být tyto požadavky chápány restriktivně. Soud upřesňuje, že takovéto vymezení zejména znamená, že opatření přijatá z důvodů veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti musí být k tomu, aby byla odůvodněná, založena výlučně na osobním chování dotčené osoby, nikoli na důvodech souvisejících s obecnou prevencí. Opatření omezující výkon volného pohybu je třeba přijmout na základě úvah týkajících se ochrany veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti členského státu, který je přijímá: není sice vyloučeno, že orgány členského státu mohou brát na zřetel důvody, kterých se dovolává jiný členský stát za účelem odůvodnění rozhodnutí o ukončení pobytu občana Společenství na území posledně uvedeného státu, avšak omezující opatření nesmí být založeno výlučně na zmiňovaných důvodech. Soudní dvůr dospěl k závěru, že právo Společenství dané vnitrostátní úpravě nebrání, jestliže jsou splněny určité podmínky. Na jedné straně musí osobní chování dotčeného občana představovat skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení základního zájmu společnosti. Na straně druhé musí být zamýšlené omezující opatření nutné a přiměřené uskutečnění cíle, který sleduje.

Ve věci *Nerkowska* (rozsudek ze dne 22. května 2008, C-499/06) rozhodl Soudní dvůr, že právo všech občanů Evropské unie svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států je nutno vykládat tak, že brání právním předpisům členského státu, podle kterých tento stát obecně a za každých okolností odmítá vyplácet vlastním státním příslušníkům dávku poskytovanou civilním obětem války nebo represe, a to jen z toho důvodu, že nemají po celou dobu vyplácení této dávky bydliště na území tohoto státu, ale na území jiného členského státu. Soudní dvůr připomíná, že zmíněná dávka spadá do

¹⁵ Článek 3 odst. 1 směrnice 2004/38.

pravomoci členských států, ale že tyto státy musí při výkonu této pravomoci dodržovat právo Společenství, obzvláště právo občanů Unie na volný pohyb. Požadavek bydliště v tuzemsku, jímž se podmiňuje vyplácení této dávky, představuje omezení výkonu zmíněné svobody. Soudní dvůr má za to, že objektivní hlediska obecného zájmu, která mohou odůvodnit toto omezení, představují jak vůle zajistit existenci vazby mezi společností dotčeného členského státu a osobou, která má na dávku nárok, tak nutnost ověřit, že tato osoba nadále splňuje podmínky pro přiznání této dávky. Nicméně jednak skutečnost, že příjemce této dávky je státním příslušníkem členského státu, který přiznává dotčenou dávku, a jednak to, že v tomto státě více než dvacet let žil, může stačit k prokázání zmíněné vazby. Za těchto podmínek musí být požadavek bydliště po celou dobu vyplácení uvedené dávky považován za nepřiměřený. Mimoto pro ověření, že oprávněná osoba nadále splňuje podmínky přiznání této dávky, existují jiné prostředky, které jsou stejně účinné, ale méně omezující.

Volný pohyb zboží

V oblasti volného pohybu zboží vydal Soudní dvůr několik rozsudků týkajících se slučitelnosti vnitrostátních ustanovení, která představují opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením, s právními předpisy Společenství.

Soudní dvůr se nejprve ve věci *Dynamic Medien* (rozsudek ze dne 14. února 2008, C-244/06, Sb. rozh. s. I-505) zabýval německou právní úpravou, na jejímž základě byl zakázán zásilkový prodej a převod nosičů s videozáznamy, které nejsou příslušným vnitrostátním orgánem nebo vnitrostátní dobrovolnou samoregulační institucí podrobeny kontrole ani klasifikaci pro účely ochrany nezletilých a které nebyly tímto orgánem nebo institucí opatřeny údajem o věku, od něhož je povoleno se na tyto nosiče s videozáznamy dívat. Soudní dvůr rozhodl, že taková právní úprava nepředstavuje způsob prodeje, který by mohl narušovat přímo, nebo nepřímo, skutečně, nebo potenciálně obchod mezi členskými státy, ale opatření s účinkem rovnocenným množstevním omezením ve smyslu článku 28 ES, které je v zásadě neslučitelné s povinnostmi vyplývajícími z tohoto článku. Podle Soudního dvora může být nicméně tato právní úprava odůvodněna cílem ochrany dítěte, pokud je ve vztahu k němu přiměřená, jako je tomu v případě, kdy nebrání všem formám uvádění nosičů s videozáznamy, které nebyly zkontrolovány, na trh a kdy je dovoleno dovážet a prodávat tyto nosiče s videozáznamy dospělým, přičemž se dbá na to, aby k nim neměly přístup děti. Jinak tomu může být pouze tehdy, pokud by se ukázalo, že postup kontroly, klasifikace a označování stanovený touto právní úpravou není snadno dostupný nebo není možno jej dokončit v přiměřených lhůtách anebo že zamítavé rozhodnutí nemůže být předmětem soudního přezkumu.

Dále ve věci *Komise v. Německo* (rozsudek ze dne 11. září 2008, C-141/07) se Soudní dvůr zabýval německou právní úpravou týkající se požadavků, zahrnujících *de facto* určitou geografickou blízkost mezi lékárnou dodávající léčivé přípravky a nemocnicí, které musely splňovat externí lékárny, pokud chtěly zásobovat léčivými přípravky nemocniční zařízení nacházející se v tuzemsku. Soudní dvůr rozhodl, že ačkoli taková ustanovení – jelikož se netýkají vlastností léčivých přípravků, ale týkají se výhradně způsobu, jakým mohou být tyto přípravky prodávány – musejí být považována za ustanovení týkající se způsobů prodeje, mohou nicméně narušit obchod uvnitř Společenství, a představují tedy opatření

s účinkem rovnocenným množstevnímu omezení dovozu, které je zásadně zakázáno článkem 28 ES. Podle Soudního dvora jsou tato ustanovení nicméně odůvodněná ochranou veřejného zdraví. Taková vnitrostátní právní úprava je totiž způsobilá dosáhnout cíle, jímž je zaručit spolehlivé a kvalitní zásobování nemocnic dotyčného členského státu, a přenáší ve skutečnosti na systém externího zásobování nemocnic požadavky obdobné požadavkům, kterými se vyznačuje systém interního zásobování, a sice požadavek na lékárníka, který je jednak odpovědný za zásobování, a jednak je na místě v širokém rozsahu a rychle k dispozici. Dotčená právní úprava tak zajišťuje rovnocennost a slučitelnost všech prvků systému zásobování nemocnic v dotyčném členském státě léčivými přípravky a zaručuje jednotu a rovnováhu tohoto systému.

Závěrem je třeba uvést věc *Gysbrechts a Santurel Inter* (rozsudek ze dne 16. prosince 2008, C-205/07) týkající se slučitelnosti belgické právní úpravy v oblasti smluv uzavřených na dálku se Smlouvou o ES. Tato právní úprava zakazovala prodejci požadovat od spotřebitele zálohu nebo platbu, nebo podle belgických orgánů dokonce i jeho číslo platební karty, před uplynutím lhůty sedmi pracovních dnů pro odstoupení od smlouvy. Soudní dvůr měl za to, že tyto zákazy představují opatření s účinkem rovnocenným množstevnímu omezení vývozu, a rozhodl, že ačkoli je zákaz vyžadovat zálohu nebo platbu od spotřebitele odůvodněn nezbytností jeho ochrany, jde naopak zákaz uložený dodavateli vyžadovat číslo platební karty spotřebitele nad rámec toho, co je nezbytné pro zajištění efektivního výkonu práva spotřebitele na odstoupení od smlouvy. Takový zákaz je totiž užitečný pouze k vyloučení rizika, že dodavatel provede inkaso ceny před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy. Naplní-li se přitom toto riziko, porušuje jednání dodavatele samo o sobě zákaz vyžadovat zálohu nebo platbu od spotřebitele, který je nutno považovat za vhodné a přiměřené opatření k dosažení jím sledovaného cíle. Článek 29 ES tedy nebrání zakazu uloženému dodavateli vyžadovat od spotřebitele v rámci přeshraničního obchodu uzavřeného na dálku zálohu nebo jakoukoli platbu před uplynutím lhůty pro odstoupení od smlouvy, avšak brání zakazu požadovat před uplynutím uvedené lhůty číslo platební karty spotřebitele.

Zemědělství

Ve věci *Komise v. Německo* (rozsudek ze dne 26. února 2008, C-132/05, Sb. rozh. s. I-957) měl Soudní dvůr určit, zda členský stát neplní své povinnosti tím, že na svém území formálně odmítá stíhat užívání názvu „parmesan“ na etiketách výrobků, které neodpovídají požadavkům specifikace chráněného označení původu (dále jen „CHOP“) „Parmigiano Reggiano“, a podporuje tím zneužívání dobrého jména původního výrobku chráněného v rámci Společenství¹⁶.

Soudní dvůr nejprve uvedl, že CHOP je chráněno podle práva Společenství pouze přesně v té podobě, v jaké je zapsáno, a konstatoval, že vzhledem k fonetické a vzhledové podobnosti mezi dotčenými názvy a obdobnému vnějšímu vzhledu výrobků musí být užívání názvu „parmesan“ kvalifikováno jako vyvolávání dojmu CHOP „Parmigiano

¹⁶ Nařízení Rady (EHS) č. 2081/92 ze dne 14. července 1992 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin (Úř. věst. L 208, s. 1; Zvl. vyd. 03/13, s. 4).

Reggiano". Pokud daný stát neprokáže, že název „parmesan“ má druhovou povahu, nemůže se dovolávat této výjimky na základě nařízení č. 2081/92.

Konečně, pokud jde o povinnost členského státu postihovat jednání porušující CHOP, Soudní dvůr připomíná, že pouhá možnost dovolávat se ustanovení nařízení před vnitrostátními soudy nezprošťuje členské státy povinnosti přijmout vnitrostátní opatření umožňující zajistit jeho plné uplatnění, jestliže se to jeví jako nezbytné, a konstatuje, že dotčený právní řád disponuje právními nástroji, které mohou zajistit jak ochranu zájmů výrobců, tak zájmů spotřebitelů. Členský stát však nemá povinnost přijmout *ex officio* opatření nezbytná pro stíhání na svém území porušení CHOP, která pocházejí z jiného členského státu. Kontrolními útvary, na kterých spočívá povinnost zajistit dodržování CHOP, jsou kontrolní útvary členského státu, ze kterého pochází CHOP, a kontrola tedy nepřísluší kontrolním útvarům dotčeného státu.

Volný pohyb osob, služeb a kapitálu

V oblasti svobody usazování měl Soudní dvůr ve věci *Cartesio* (rozsudek ze dne 16. prosince 2008, C-210/06) příležitost upřesnit svou judikaturu ohledně práva společností přemístit své sídlo uvnitř Evropské unie. Předběžná otázka předložená Soudnímu dvoru se týkala slučitelnosti maďarské právní úpravy, která nedovoluje společnosti založené podle vnitrostátního práva přemístit své sídlo do jiného členského státu a zároveň být považována i nadále za společnost, která se řídí vnitrostátním právem členského státu, podle jehož právní úpravy byla založena, s články 43 ES a 48 ES. Soudní dvůr odpověděl, že za současného stavu práva Společenství uvedené články takové právní úpravě nebrání. V souladu s článkem 48 ES totiž platí, že neexistuje-li v právu Společenství jednotná definice společností oprávněných k využití práva na usazování v závislosti na jednotném hraničním určovateli, který by určoval vnitrostátní právo použitelné na společnost, je otázka, zda se článek 43 ES použije na společnost, která se dovolává základní svobody zakotvené v tomto článku, předběžnou otázkou, která za současného stavu práva Společenství může být zodpovězena pouze na základě příslušného vnitrostátního práva. Podle Soudního dvora tedy otázka, zda se musí uvedená společnost potýkat s omezením svobody usazování ve smyslu článku 43 ES, vyvstává pouze v případě, že je ověřeno, že tato společnost skutečně požívá této svobody s ohledem na podmínky uvedené v článku 48 ES. Členský stát má tedy možnost volby při definování jak vazby, která je vyžadována od společnosti k tomu, aby mohla být považována za společnost založenou podle jeho vnitrostátního práva, která může z tohoto titulu využít práva na usazování, tak vazby vyžadované pro pozdější zachování tohoto postavení. Tato možnost volby zahrnuje možnost členského státu nedovolit společnosti podléhající jeho vnitrostátnímu právu zachovat si toto postavení, hodlá-li se reorganizovat v jiném členském státě tak, že přemístí své sídlo na území tohoto jiného členského státu, čímž přeruší vazbu, kterou stanoví vnitrostátní právo členského státu založení.

Co se dále týče oblasti svobody usazování, rovněž si zaslouží zmínku věc *Lidl Belgium* (rozsudek ze dne 15. května 2008, C-414/06) zahájená na základě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se slučitelnosti německého daňového režimu vylučujícího možnost, aby obchodní společnost-rezident odečetla ztráty stálé provozovny-nerezidenta, která jí patří, s článkem 43 ES. Soudní dvůr nejprve upřesnil, že se oblast působnosti článku 43 ES vztahuje na situaci, kdy fyzická či právnická osoba usazená v členském státě zřídí

a zcela vlastní stálou provozovnu bez samostatné právní subjektivity nacházející se v jiném členském státě, jakož i na činnost společnosti v jiném členském státě, kterou vykonává prostřednictvím stálé provozovny, jak ji definuje příslušná smlouva o zamezení dvojího zdanění, a která je z pohledu smluvního daňového práva samostatným subjektem. Poté rozhodl, že článek 43 ES nebrání tomu, aby obchodní společnosti usazené v členském státě bylo zakázáno odečíst od jejího základu daně ztráty její stálé provozovny nacházející se v jiném členském státě, pokud jsou na základě smlouvy o zamezení dvojího zdanění příjmy této stálé provozovny zdaňovány v posledně uvedeném členském státě, v němž uvedené ztráty mohou být zohledněny v rámci zdanění příjmu této stálé provozovny v budoucích zdaňovacích obdobích. Takový daňový režim sice zavádí rozdíl v daňovém zacházení, na základě kterého by obchodní společnost-rezident mohla být odrazena od vykonávání své činnosti prostřednictvím stálé provozovny nacházející se v jiném členském státě. Podle Soudního dvora může být nicméně takový režim odůvodněn nezbytností ochrany dělby zdaňovací pravomoci mezi členské státy a nezbytností zabránit nebezpečí dvojího zohlednění ztrát, které, pojímány jako celek, sledují legitimní cíle slučitelné se Smlouvou, a představují tak naléhavé důvody obecného zájmu, pokud je tento režim přiměřený uvedeným cílům.

V oblasti volného pohybu služeb je třeba zaměřit pozornost na tři případy.

Na prvním místě se jedná o věc *Centro Europa 7* (rozsudek ze dne 31. ledna 2008, C-380/05, Sb. rozh. s. I-349) týkající se italského provozovatele činného v oblasti televizního vysílání, který je držitelem licence, jíž se povoluje vysílání, a který nemohl vysílat z důvodu nepřidělení vysílacích rádiových frekvencí. Soudní dvůr vyložil ustanovení práva Společenství¹⁷ týkající se kritérií pro přidělení těchto frekvencí. Uvádí, že v důsledku postupného uplatňování jednotlivých přechodných režimů upravených italskými právními předpisy ve prospěch stávajících kanálů bylo provozovatelům bez rádiových frekvencí zabráněno v přístupu na trh. Obecné povolení podnikat na trhu rádiově šířených služeb pouze ve prospěch stávajících kanálů zakonzervovalo tento omezující účinek. To mělo za následek ustrnutí struktury vnitrostátního trhu a ochranu postavení uvedených kanálů. Soudní dvůr upřesňuje, že režim, který omezuje počet provozovatelů na státním území, může být odůvodněn cíli obecného zájmu, ale musí být v takovém případě upraven na základě objektivních, transparentních, nediskriminačních a přiměřených kritérií. Tak tomu však není v případě režimu přidělovacího bez časového omezení výlučné rádiové frekvence omezenému počtu stávajících provozovatelů, aniž by zohlednil výše uvedená kritéria. Soudní dvůr dospěl k závěru, že vnitrostátní právní úprava, jejíž uplatnění znemožňuje provozovateli, který získal licenci, vysílat z důvodu, že mu na základě uvedených kritérií nebyly přiděleny vysílací rádiové frekvence, je v rozporu se zásadami Smlouvy ohledně

¹⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/21/ES ze dne 7. března 2002 o společném předpisovém rámci pro sítě a služby elektronických komunikací („rámcová směrnice“) (Úř. věst. L 108, s. 33; Zvl. vyd. 13/29, s. 349). Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/20/ES ze dne 7. března 2002 o oprávnění pro sítě a služby elektronických komunikací („autorizační směrnice“) (Úř. věst. L 108, s. 21; Zvl. vyd. 13/29, s. 337) a směrnice Komise 2002/77/ES ze dne 16. září 2002 o hospodářské soutěži na trzích sítí a služeb elektronických komunikací (Úř. věst. L 249, s. 21; Zvl. vyd. 08/02, s. 178).

volného pohybu služeb, jakož i se zásadami nového společného předpisového rámce, který upravuje sítě a služby elektronických komunikací¹⁸.

Na druhém místě se Soudní dvůr ve věci *Rüffert* (rozsudek ze dne 3. dubna 2008, C-346/06) zabýval otázkou, zda volný pohyb služeb brání právní úpravě členského státu, podle níž se zadavatel veřejné zakázky na stavební práce musí písemně zavázat, že svým zaměstnancům zaplatí přinejmenším odměnu stanovenou v platné kolektivní smlouvě, a uložit tuto povinnost svým nadnárodním subdodavatelům vysílajícím zaměstnance do uvedeného členského státu, přičemž nedodržením tohoto závazku vzniká povinnost zaplatit smluvní pokutu. Soudní dvůr rozhodl, že i když na základě ustanovení směrnice 96/71¹⁹ o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb má členský stát možnost uložit podnikům usazeným v jiných členských státech v rámci nadnárodního poskytování služeb minimální mzdu, není oprávněn uložit uvedeným podnikům povinnost uplatňovat mzdu stanovenou platnou kolektivní smlouvou, i když ostatně překračuje minimální mzdu použitelnou na základě právní úpravy v místě uskutečnění dotčených plnění, která není prohlášena za všeobecně použitelnou, tím, že opatřením legislativního charakteru uloží zadavateli, aby zadával veřejné zakázky na stavební práce pouze podnikům, které se při podání nabídky písemně zavážou, že svým zaměstnancům zaplatí jako protihodnotu za uskutečnění dotčených plnění přinejmenším odměnu stanovenou v uvedené kolektivní smlouvě. Taková právní úprava představuje omezení volného pohybu služeb stanoveného v článku 49 ES v tom smyslu, že může uložit poskytovatelům služeb usazeným v jiném členském státě, kde je minimální mzda nižší, dodatečnou hospodářskou zátěž, která může znemožnit, ztížit nebo učinit méně atraktivním poskytování jejich služeb v hostitelském státě.

Konečně ve věci *Komise v. Lucembursko* (rozsudek ze dne 19. června 2008, C-319/06) rozhodl Soudní dvůr, že čl. 3 odst. 10 první odrážka směrnice 96/71 o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb představuje výjimku ze zásady, podle níž oblasti, ve kterých hostitelský členský stát může uplatňovat své právní předpisy vůči podnikům, které vysílají pracovníky na jeho území, jsou taxativně uvedeny v čl. 3 odst. 1 prvním pododstavci této směrnice. Možnost přiznaná tímto článkem hostitelskému členskému státu, aby uplatnil nediskriminačním způsobem na uvedené podniky pracovní podmínky vztahující se na jiné záležitosti, než které jsou uvedeny v čl. 3 odst. 1 prvním pododstavci stejné směrnice, pokud se ovšem jedná o kogentní ustanovení, představuje výjimku ze systému zavedeného uvedenou směrnicí, jakož i výjimku ze základní zásady volného pohybu služeb a musí být předmětem restriktivního výkladu. Soudní dvůr proto konstatoval, že členský stát neplní povinnosti, které pro něj vyplývají z čl. 3 odst. 10 první odrážky této směrnice, když prohlašuje za donucující ustanovení spadající do vnitrostátního veřejného pořádku zaprvé ustanovení, která vyplývají mimo jiné z všeobecně použitelných kolektivních smluv, a zadruhé ustanovení provádějící směrnicí 96/71, která dotčným podnikům ukládají jednak povinnost vysílat pouze pracovníky vázané s podnikem písemnou pracovní smlouvou nebo jiným dokumentem považovaným za obdobný dokument podle

¹⁸ Je známý pod názvem „NSPR“ a skládá se z rámcové směrnice a čtyř zvláštních směrnic, mezi nimi i „autorizační směrnice“, které jsou doplněny směrnicí č. 2002/77.

¹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/71/ES ze dne 16. prosince 1996 o vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb (Úř. věst. L 18, s. 1; Zvl. vyd. 05/02, s. 431).

směrnice 91/533²⁰, a jednak dodržovat vnitrostátní předpisy v oblasti práce na částečný úvazek a pracovních smluv na dobu určitou. Soudní dvůr také konstatoval, že členský stát neplní povinnosti, které pro něj vyplývají z článku 49 ES, když jednak podnikům se sídlem mimo vnitrostátní území, které vysílají pracovníky na vnitrostátní území, stanoví povinnost uložit před vysláním u *ad hoc* zmocněnce s bydlištěm na vnitrostátním území dokumenty nezbytné pro kontrolu povinností, které pro ně vyplývají na základě vnitrostátních právních předpisů, a ponechat je tam po neurčitou dobu po ukončení poskytování služeb, a jednak uvádí ve vnitrostátní právní úpravě zavádějící postup předběžného prohlášení v případě vysílání pracovníků podmínky přístupu k údajům nezbytně nutným pro kontrolu příslušnými vnitrostátními orgány tak, že jim chybí jasnost nezbytná pro zajištění právní jistoty podniků chtějících vysílat pracovníky na území uvedeného členského státu.

V oblasti svobody usazování a volného pohybu služeb byl vydán rozsudek ve věci *ASM Brescia* (rozsudek ze dne 17. července 2008, C-347/06), který se týká italské právní úpravy přijaté za účelem předčasného ukončení – po uplynutí přechodného období – koncesí na distribuci zemního plynu vydaných bez otevření hospodářské soutěži, tak jak stanoví směrnice 2003/55 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 98/30/ES²¹. Předběžné otázky položené Soudnímu dvoru se konkrétně týkaly slučitelnosti prodloužení, za určitých podmínek, uvedeného přechodného období s uvedenou směrnicí a s články 43 ES, 49 ES a čl. 86 odst. 1 ES. Soudní dvůr rozhodl, že ani směrnice 2003/55, ani články 43 ES, 49 ES nebo čl. 86 odst. 1 ES nebrání takové právní úpravě za předpokladu, že pokud jde o slučitelnost s výše uvedenými články Smlouvy o ES, může být takové prodloužení považováno za nezbytné za účelem umožnit smluvním stranám rozvázat jejich smluvní vztahy za podmínek přijatelných jak z hlediska požadavků veřejné služby, tak i z ekonomického hlediska. Pokud jde o posledně uvedený bod, Soudní dvůr se domníval, že ačkoli italská právní úprava zavádí rozdílné zacházení zakládající nepřímou diskriminaci na základě státní příslušnosti, lze tento rozdíl v zacházení nicméně odůvodnit nezbytností dodržovat zásadu právní jistoty, která zejména vyžaduje, aby právní úprava byla jasná a přesná a její účinky byly předvídatelné. Podle Soudního dvora tato zásada nejenže umožňuje, ale dokonce ukládá, aby s ukončením takové koncese bylo spojeno přechodné období, které umožňuje smluvním stranám rozvázat jejich smluvní vztahy za podmínek přijatelných jak z hlediska požadavků veřejné služby, tak i z ekonomického hlediska.

Pokud jde o volný pohyb kapitálu, je namístě upozornit na věc *Arens-Sikken* (rozsudek ze dne 11. září 2008, C-43/07), jejímž předmětem byla právní úprava, kterou se řídí výpočet dědické daně a daně z přechodu majetku, které jsou vybírány z nemovitého majetku nacházejícího se v členském státě, který nestanoví možnost odečíst při výpočtu těchto daní dluhy, které vážnou na dědickém podílu navýšeném na základě testamentárního rodičovského rozdělení pozůstalosti, pokud osoba, která po sobě zanechala pozůstalost, neměla v okamžiku své smrti bydliště v tomto státě, ale v jiném členském státě. Soudní dvůr rozhodl, že ustanovení Smlouvy týkající se volného pohybu kapitálu brání takové právní

²⁰ Směrnice Rady 91/533/EHS ze dne 14. října 1991 o povinnosti zaměstnavatele informovat zaměstnance o podmínkách pracovní smlouvy nebo pracovního poměru (Úř. věst. L 288, s. 32; Zvl. vyd. 05/02, s. 3).

²¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/55/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 98/30/ES (Úř. věst. L 176, s. 57; Zvl. vyd. 12/02, s. 230).

úpravě, pokud se na jejím základě uplatňuje progresivní daňová sazba, neboť nemožnost zohlednit uvedené dluhy by ve spojení s touto progresivní daňovou sazbou mohla vést k vyššímu daňovému zatížení dědiců, kteří nemají nárok na takovýto odpočet. Soudní dvůr tak odmítl argument, podle kterého se zavedený rozdíl v zacházení týkal situací, které nejsou objektivně srovnatelné, jelikož dotčená právní úprava zacházela pro účely dědické daně s nabytím majetku děděním u rezidentů a nerezidentů stejně, s výjimkou odpočtu dluhů. Soudní dvůr rovněž upřesnil, že při neexistenci smlouvy o zamezení dvojího zdanění členský stát, v němž se nachází nemovitý majetek, nemůže k tomu, aby odůvodnil omezení volného pohybu kapitálu vyplývající z jeho právní úpravy, namítat, že v členském státě, v němž měl zůstavitel bydliště v okamžiku své smrti, existuje nezávisle na jeho vůli možnost přiznat daňový zápočet, který by mohl zcela nebo zčásti kompenzovat újmu, která byla dědicům této osoby způsobena tím, že členský stát, v němž se uvedený nemovitý majetek nachází, nezohlednil při výpočtu daně z přechodu majetku dluhy, které vážnou na dědickém podílu navýšeném na základě testamentárního rodičovského rozdělení pozůstalosti.

Je třeba rovněž zmínit věc *Truck Center* (rozsudek ze dne 22. prosince 2008, C-282/07), v níž Soudní dvůr odpovídal na otázku výkladu ustanovení Smlouvy týkajících se volného pohybu kapitálu s ohledem na belgické právní předpisy v oblasti zdanění obchodních společností. Na základě těchto právních předpisů byly úroky vyplácené společností-rezidentem přijímající společností-rezidentovi jiného členského státu předmětem srážkové daně (zvané srážková daň z movitého majetku), zatímco od ní byly zcela osvobozeny úroky vyplácené přijímající společností-rezidentovi. Soudní dvůr rozhodl, že ustanovení Smlouvy týkající se svobody usazování a volného pohybu kapitálu nebrání takové daňové úpravě. Soudní dvůr připomněl, že v oblasti přímých daní nejsou situace rezidentů a nerezidentů obecně srovnatelné, a poté konstatoval, že dotčené rozdílné zacházení, které spočívá v použití odlišných způsobů zdanění v závislosti na tom, zda dotyčné společnosti mají sídlo v Belgii, nebo v jiném členském státě, se týká situací, které nejsou objektivně srovnatelné. Podle Soudního dvora totiž postavení belgického státu, způsoby zdanění úroků, založené na odlišných právních základech, jakož i situace, ve kterých se nacházejí společnosti, které jsou příjemci úroků, pokud jde o vybírání daně, se liší v závislosti na tom, zda jsou společnosti, které jsou příjemci uvedených úroků, rezidenty, či nikoli. Soudní dvůr rovněž rozhodl, že rozdílné zacházení vyplývající z dotčené právní úpravy nepřináší nutně výhodu společnostem-rezidentům přijímajícím úroky, jelikož tyto společnosti jednak musejí uskutečňovat zálohové platby korporační daně, a jednak je sazba srážkové daně z movitého majetku vybíraná z úroků vyplácených společností-nerezidentovi mnohem nižší než sazba korporační daně vybíraná z příjmů společností-rezidentů přijímajících úroky. Za těchto okolností neomezuje takto vzniklé rozdílné zacházení svobodu usazování a volný pohyb kapitálu.

V oblasti volného pohybu pracovníků se Soudní dvůr vyslovil k uznávání diplomů získaných po ukončení vzdělání poskytovaného v rámci „dohod o uznávání rovnocennosti“.

Ve věci *Komise v. Řecko* (rozsudek ze dne 23. října 2008, C-274/05) vytýkala Komise Řecké republice, že neuznává diplomy vydané příslušnými orgány jiných členských států po ukončení vzdělání poskytovaného v rámci dohody, podle níž je vzdělání poskytované soukromým zařízením v Řecku uvedenými orgány uznáváno za rovnocenné, a přiznává Radě pověřené uznáváním rovnocennosti vysokoškolských diplomů pravomoc ověřit

podmínky požadované k vydání diplomu a povahu zařízení, v němž držitel absolvoval své vzdělání. Z hlediska ustanovení směrnice 89/48²², ve znění směrnice 2001/19²³, rozhodl Soudní dvůr zaprvé, že z čl. 1 písm. a) prvního pododstavce uvedené směrnice vyplývá, že se výraz „převážně ve Společenství“ vztahuje jak na vzdělání zcela získané v členském státě, který vydal dotčený doklad o vzdělání, tak na vzdělání částečně nebo zcela získané v jiném členském státě. Zadruhé, ačkoli metoda uznávání vysokoškolských diplomů, upravená v uvedené směrnici, nevede k automatickému a bezpodmínečnému uznání dotčených diplomů a odborných kvalifikací, zejména pokud jde o možnost upravenou v článku 4 téže směrnice, aby členské státy uložily vyrovnávací opatření, měl Soudní dvůr za to, že právo volby druhu vyrovnávacích opatření náleží žadateli o uznání diplomu nejen u povolání vyžadujících znalosti vnitrostátního práva, ale rovněž u všech ostatních povolání, která jsou předmětem zvláštních ustanovení. Zatřetí Soudní dvůr uvedl, že na základě čl. 8 odst. 1 této směrnice je věcí pouze orgánů vydávajících diplomy, aby ve světle norem použitelných v rámci svých systémů odborného vzdělávání ověřily podmínky vyžadované pro jejich vydání a povahu zařízení, v němž držitel absolvoval své vzdělání. Naopak hostitelský členský stát nemůže přezkoumat podklady, na jejichž základě byly diplomy vydány. Konečně Soudní dvůr rozhodl, že na základě článku 3 uvedené směrnice musí hostitelský členský stát umožnit ve veřejném sektoru nové zařazení na pracovní místo vyššího stupně u osob, které byly přijaty na stupeň nižší, než na který by si mohly činit nárok, kdyby jejich diplomy byly příslušným orgánem uznány.

Krom toho při příležitosti projednávání dvou věcí týkajících se výkladu ustanovení nařízení č. 1408/71²⁴ rozvinul dále Soudní dvůr svou judikaturu v oblasti sociálního zabezpečení migrujících pracovníků. Věc *Vláda Francouzského společenství a Valonská vláda* (rozsudek ze dne 1. dubna 2008, C-212/06) se týkala režimu pojištění sociální péče zavedeného vlámskou vládou Belgického království v regionu nizozemské jazykové oblasti a v dvojjazyčném regionu Hlavní město Brusel. Tento režim upravoval za určitých podmínek a až do určité maximální výše nárok na náhradu ze strany pojišťovny určitých nákladů způsobených v důsledku zdravotně podmíněného stavu odkázanosti. Účast v tomto režimu měly pouze osoby s bydlištěm v obou výše uvedených regionech, jakož i osoby pracující na území zmíněných regionů s bydlištěm v jiném členském státě než v Belgii. Na osoby, které přesto, že pracují v regionu nizozemské jazykové oblasti nebo dvojjazyčném regionu Hlavní město Brusel, mají bydliště v jiné části belgického území, se tedy tento režim nevztahoval. Soudní dvůr potvrdil, že dávky vyplácené v rámci takového systému, jako je dotýčný systém pojištění sociální péče, spadají do věcné působnosti nařízení č. 1408/71, a poté připomněl,

²² Směrnice Rady 89/48/EHS ze dne 21. prosince 1988 o obecném systému pro uznávání vysokoškolských diplomů vydaných po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělávání a přípravy (Úř. věst. L 19, s. 16; Zvl. vyd. 05/01, s. 337).

²³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/19/ES ze dne 14. května 2001, kterou se mění směrnice Rady 89/48/EHS a 92/51/EHS o obecném systému pro uznávání odborných kvalifikací a směrnice Rady 77/452/EHS, 77/453/EHS, 78/686/EHS, 78/687/EHS, 78/1026/EHS, 78/1027/EHS, 80/154/EHS, 80/155/EHS, 85/384/EHS, 85/432/EHS, 85/433/EHS a 93/16/EHS o povolání zdravotní sestry odpovědné za všeobecnou péči (ošetřovatele odpovědného za všeobecnou péči), zubního lékaře, veterinárního lékaře, porodní asistentky, architekta, farmaceuta a lékaře (Úř. věst. L 206, s. 1; Zvl. vyd. 05/04, s. 138).

²⁴ Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství (Úř. věst. L 149, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 138).

že články 39 ES a 43 ES brání veškerým vnitrostátním opatřením, která, i když se použijí bez diskriminace na základě státní příslušnosti, mohou bránit státním příslušníkům členských států Společenství ve výkonu základních svobod zaručených Smlouvou nebo tento jejich výkon učinit méně přitažlivým. Proto musejí být články 39 ES a 43 ES vykládány v tom smyslu, že brání takové právní úpravě samosprávného celku členského státu, jako je právní úprava pojištění sociální péče, která omezuje účast na systému sociálního zabezpečení a využití dávek stanovených tímto systémem na osoby, které buď mají bydliště na území, na němž tento samosprávný celek vykonává svou působnost, nebo na tomtéž území vykonávají výdělečnou činnost a přitom mají bydliště v jiném členském státě, v rozsahu, v němž se takové omezení dotýká státních příslušníků jiných členských států nebo vlastních státních příslušníků, kteří využili svého práva volného pohybu uvnitř Evropského společenství.

Článek 13 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1408/71, ve znění nařízení č. 647/2005²⁵, stanoví, že osoba zaměstnaná na území jednoho členského státu podléhá právním předpisům uvedeného státu, i když má bydliště na území jiného členského státu. Ve věci *Bosmann* (rozsudek ze dne 20. května 2008, C-352/06) posuzoval Soudní dvůr situaci zaměstnankyně, které členský stát jejího bydliště odebral rodinné dávky z důvodu, že přijala zaměstnání v jiném členském státě. Soudní dvůr rozhodl, že čl. 13 odst. 2 písm. a) je nutno vykládat ve světle článku 42 ES, který směřuje k usnadnění volného pohybu pracovníků a znamená zejména, že migrující pracovníci nesmějí ztratit své nároky na dávky sociálního zabezpečení ani jim nesmí být snížena částka těchto dávek z důvodu, že využili právo na volný pohyb, které jim přiznává Smlouva. Soudní dvůr z toho vyvodil, že členský stát bydliště nelze zbavit možnosti poskytovat rodinné přídatky osobám bydlícím na jeho území a že uvedené ustanovení nařízení nebrání tomu, aby migrující pracovník, který podléhá systému sociálního zabezpečení členského státu zaměstnání, pobíral na základě vnitrostátních právních předpisů členského státu bydliště rodinné dávky v posledně uvedeném státě. Vnitrostátnímu soudu přísluší určit, zda okolnosti projednávané věci jsou rozhodné pro účely posouzení, zda pracovník splňuje podmínky pro přiznání takové rodinné dávky podle právních předpisů dotyčného členského státu.

Doprava

V oblasti dopravy je třeba zmínit obzvláště čtyři věci.

Pokud jde o silniční dopravu, Soudní dvůr v případě řidičů, kterým nebyl uznán jejich řidičský průkaz získaný v České republice poté, co jim správní orgány odňaly jejich německý řidičský průkaz z důvodu konzumace drog nebo alkoholu, uvedl ve spojených věcech *Wiedemann a Funk* (rozsudek ze dne 28. května 2008, C-329/06 a C-343/06), že směrnice

²⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 647/2005 ze dne 13. dubna 2005, kterým se mění nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství a nařízení Rady (EHS) č. 574/72, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (EHS) č. 1408/71 (Úř. věst. L 117, s. 1).

91/439 o řídičských průkazech²⁶ musí být vykládána v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát odmítl na svém území uznat platnost řídičského průkazu vydaného později jiným členským státem, pokud jeho držitel nesplnil podmínky vyžadované v tomto prvním členském státě pro vydání nového řídičského průkazu po odnětí předchozího řídičského průkazu, včetně zkoušky způsobilosti k řízení osvědčující, že důvody zmíněného odnětí již pominuly. Tato směrnice nicméně nebrání tomu, aby členský stát odmítl na svém území uznat řídičské oprávnění vyplývající z řídičského průkazu vydaného později jiným členským státem, pokud bylo na základě údajů v něm uvedených nebo jiných nesporných informací pocházejících z členského státu vydání prokázáno, že v době, kdy byl zmíněný řídičský průkaz vydán, neměl jeho držitel – jemuž byl na území prvního členského státu odňat předchozí řídičský průkaz – obvyklé bydliště na území členského státu vydání. Krom toho uvedená směrnice brání tomu, aby členský stát předběžně pozastavil řídičské oprávnění, které vyplývá z řídičského průkazu vydaného jiným členským státem, když tento posledně uvedený členský stát ověřuje podmínky vydání tohoto řídičského průkazu.

Co se týče letecké dopravy v rámci sporu mezi cestujícím letecké společnosti, která mu odmítla nahradit škodu v důsledku zrušení zpátečního letu z Manily (Filipíny), Soudní dvůr ve věci *Emirates Airlines* (rozsudek ze dne 10. července 2008, C-173/07) uvedl, že zpáteční let nelze považovat za jeden a týž „let“ ve smyslu nařízení č. 261/2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě²⁷. V důsledku toho musí být čl. 3 odst. 1 písm. a) uvedeného nařízení, který stanoví, že se toto nařízení vztahuje na cestující odlétající z letiště umístěného na území členského státu, na které se vztahuje Smlouva, vykládán v tom smyslu, že se nepoužije na případ zpáteční cesty, kdy cestující, kteří původně odletěli z letiště umístěného na území členského státu, na které se vztahuje Smlouva, se vrátí na toto letiště letadlem, které odletělo z letiště umístěného ve třetí zemi. Okolnost, že let tam i let zpáteční jsou rezervovány současně, nemá vliv na výklad tohoto ustanovení.

Dále v oblasti letecké dopravy poskytl Soudní dvůr ve věci *Wallentin-Hermann* (22. prosince 2008, C-549/07) výklad čl. 5 odst. 3 nařízení č. 261/2004, který se týká náhrady škody cestujícím v případě zrušení letu a obsahuje pojem „mimořádné okolnosti“. Soudní dvůr rozhodl, že technická závada na letadle, která způsobí zrušení letu, nespadá pod pojem „mimořádné okolnosti“ ve smyslu uvedeného ustanovení, s výjimkou případu, kdy tato závada vyplývá z událostí, které ze své povahy nebo původu nejsou vlastní běžnému výkonu činnosti dotčeného leteckého dopravce a vymykají se jeho účinné kontrole. I když technická závada na letadle může patřit mezi neočekávané nedostatky dotýkající se letové bezpečnosti, nelze nicméně takové okolnosti kvalifikovat jako „mimořádné“, zatímco technická závada způsobená nedostatkem údržby letadla musí být považována za vlastní běžnému výkonu činnosti leteckého dopravce. Soudní dvůr upřesnil, že k výkladu tohoto pojmu není určující Montrealská úmluva. Krom toho Soudní dvůr doplnil, že vyšší četnost

²⁶ Směrnice Rady 91/439/EHS ze dne 29. července 1991 o řídičských průkazech (Úř. věst. L 237, s. 1; Zvl. vyd. 07/01, s. 317), ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1882/2003 ze dne 29. září 2003 (Úř. věst. L 284, s. 1; Zvl. vyd. 01/04, s. 447).

²⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91 (Úř. věst. L 46, s. 1; Zvl. vyd. 07/08, s. 10).

technických závad u leteckého dopravce není sama o sobě skutečností takové povahy, aby umožnila konstatovat, že nastaly nebo nenastaly „mimořádné okolnosti“ ve smyslu čl. 5 odst. 3 nařízení č. 261/2004. Konečně Soudní dvůr rozhodl, že skutečnost, že letecký dopravce dodržel minimální pravidla údržby letadla, sama o sobě nepostačuje k prokázání, že daný dopravce přijal „všechna přiměřená opatření“ ve smyslu tohoto článku, a tudíž k tomu, aby byl uvedený dopravce osvobozen od povinnosti náhrady škody stanovené v čl. 5 odst. 1 písm. c) a čl. 7 odst. 1 tohoto nařízení. Jelikož tedy exkulpační povahu nemají všechny mimořádné okolnosti, ale pouze ty, kterým by nebylo možné zabránit, i kdyby byla přijata všechna přiměřená opatření, přísluší tomu, kdo se jich chce dovolávat, aby prokázal, že jim nebylo možné předejít pomocí opatření přiměřených situaci, ledaže by přistoupil k neúnosným obětem s ohledem na kapacity svého podniku.

Pokud jde o námořní dopravu, Soudní dvůr uvedl ve věci *The International Association of Independent Tanker Owners a další* (rozsudek ze dne 3. června 2008, C-308/06), že článek 4 směrnice 2005/35 o znečištění z lodí²⁸ ve spojení s jejím článkem 8 tím, že stanoví členským státům povinnost ukládat sankce za vypouštění znečišťujících látek z lodí, je-li spácháno „úmyslně, následkem vědomé nedbalosti nebo hrubé nedbalosti“, aniž by však tyto pojmy definoval, není v rozporu s obecnou zásadou právní jistoty, když zavazuje členské státy ukládat sankce za vypouštění znečišťujících látek z lodí spáchané následkem „hrubé nedbalosti“. Tyto jednotlivé pojmy, zejména pojem „hrubá nedbalost“, totiž odpovídají kritériím pro založení odpovědnosti, která se mají uplatňovat na neurčitý počet situací, jež nelze předem předvídat, a nikoli na konkrétní jednání, která by mohla být podrobně popsána v normativním aktu práva Společenství nebo vnitrostátního práva. Tyto pojmy jsou navíc plně integrovány a používány v jednotlivých právních systémech členských států. V tomto ohledu musí být pojem „hrubá nedbalost“ ve smyslu uvedeného článku 4 chápán tak, že předpokládá neúmyslné konání nebo opomenutí, jímž odpovědná osoba závažným způsobem porušuje povinnost řádné péče, kterou s ohledem na své vlastnosti, znalosti, schopnosti a svou individuální situaci měla a mohla dodržet. Konečně podle článku 249 ES musí být směrnice 2005/35 provedena členskými státy do jejich právních řádů. Samotná definice protiprávních jednání uvedených v článku 4 této směrnice, a použitelné sankce tak vyplývají z pravidel stanovených členskými státy.

Pravidla hospodářské soutěže

Zvláštní pozornost zaslouží čtyři rozsudky týkající se pravidel hospodářské soutěže použitelných na podniky.

Pokud jde o pojmy „podnik“ a „hospodářská činnost“, Soudní dvůr rozhodl ve věci *MOTOE* (rozsudek ze dne 1. července 2008, C-49/07), že právnická osoba, jejíž činnosti spočívají v organizaci sportovních závodů, která v tomto rámci uzavírá sponzorské, reklamní a pojistné smlouvy, jež slouží ke komerčnímu využití těchto závodů, přičemž tyto činnosti představují pro tento subjekt zdroj příjmů, musí být kvalifikována jako podnik ve smyslu práva Společenství v oblasti hospodářské soutěže. Tato kvalifikace není zpochybněna

²⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/35/ES ze dne 7. září 2005 o znečištění z lodí a o zavedení sankcí za protiprávní jednání (Úř. věst. L 255, s. 11).

skutečností, že takový subjekt nesleduje cíl dosahování zisku, ani skutečností, že disponuje pravomocí vydat souhlasné stanovisko k žádostem o povolení předloženým veřejným orgánům za účelem organizace závodů, jelikož účast takové právnické osoby na rozhodovacím procesu orgánů musí být odlišena od hospodářských činností, které vykonává, jako jsou organizace a komerční využití závodů. Soudní dvůr rovněž připomněl, že okolnost, že hospodářská činnost souvisí se sportem, nebrání použití pravidel Smlouvy. Konečně tímto rozsudkem Soudní dvůr rozhodl, že články 82 ES a 86 ES brání vnitrostátní právní úpravě, která právnické osobě, která organizuje sportovní závody a v tomto rámci uzavírá sponzorské, reklamní a pojistné smlouvy, přiznává pravomoc vydávat souhlasné stanovisko k žádostem o povolení předloženým za účelem organizace takových závodů, aniž by tato pravomoc podléhala omezením, povinnostem a kontrole.

Ve věci *CEPSA* (rozsudek ze dne 11. září 2008, C-279/06) se Soudní dvůr zabýval podmínkami pro výjimku u smluv o výhradním odběru ropných produktů (viz již rozsudek ze dne 14. prosince 2006, *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, C-217/05, Sb. rozh. s. I-11987). Taková smlouva může spadat do působnosti čl. 81 odst. 1 ES, pokud provozovatel čerpací stanice přebírá nikoli zanedbatelný podíl na finančních a obchodních rizicích spojených s prodejem ropných produktů třetím osobám a pokud tato smlouva obsahuje doložky, které mohou narušit hospodářskou soutěž. V případě, že provozovatel čerpací stanice taková rizika nepřebírá, mohou do působnosti čl. 81 odst. 1 ES spadat pouze povinnosti uložené provozovateli v rámci jeho zprostředkovatelských služeb poskytovaných zmocniteli, jako jsou doložky o výlučnosti a o zákazu soutěžit. Pokud jde o podmínky pro uplatnění výjimky, Soudní dvůr rozhodl, že se na takovou smlouvu může vztahovat bloková výjimka na základě nařízení č. 1984/83²⁹, pokud splňuje podmínku maximální doby deseti let a pokud dodavatel provozovateli čerpací stanice jako protiplnění za výhradní odběr poskytne významné hospodářské výhody, které přispívají ke zlepšení distribuce, usnadňují zřízení nebo modernizaci čerpací stanice a snižují náklady na distribuci. Soudní dvůr rovněž konkretizoval pravidla použitelná na smlouvy uzavřené v rámci nařízení č. 1984/83, jejichž provádění přesahuje datum uplynutí platnosti tohoto nařízení. Krom toho, pokud jde o smlouvy, na které se vztahuje nařízení č. 2790/1999³⁰, jelikož se výjimka uvedená v článku 2 nepoužije na vertikální dohody, jejichž cílem bylo omezení způsobilosti kupujícího stanovit svou prodejní cenu, Soudní dvůr rozhodl, že je věcí předkládajícího soudu, aby přezkoumal, zda další prodejce má skutečnou možnost tuto cenu snížit. Konečně Soudní dvůr upřesnil, že se neplatnost *ex lege* stanovená v čl. 81 odst. 2 ES dotýká smlouvy v jejím celku pouze tehdy, pokud doložky neslučitelné s odstavcem 1 tohoto článku nejsou od smlouvy oddělitelné. V opačném případě otázka důsledků neplatnosti pro všechny ostatní části smlouvy nespadá do působnosti práva Společenství.

V oblasti zneužití dominantního postavení je třeba uvést rozsudek *Sot. Lélos kai Sia* (rozsudek ze dne 16. září 2008, C-468/06 až C-478/06), který následoval po věci *Syfait a další* (rozsudek ze dne 31. května 2005, C-53/03). Soudní dvůr v něm rozhodl, že pokud farmaceutický

²⁹ Nařízení Komise (EHS) č. 1984/83 ze dne 22. června 1983 o použití čl. 85 odst. 3 Smlouvy na kategorie dohod o výhradním odběru (Úř. věst. L 173, s. 5), ve znění nařízení Komise (ES) č. 1582/97 ze dne 30. července 1997 (Úř. věst. L 214, s. 27).

³⁰ Nařízení Komise (ES) č. 2790/1999 ze dne 22. prosince 1999 o použití čl. 81 odst. 3 Smlouvy na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě (Úř. věst. L 336, s. 21; Zvl. vyd. 08/01, s. 364).

podnik, který má dominantní postavení na trhu některých léčivých přípravků, odmítne vyhovět „obvyklým“ objednávkám velkoobchodníků, aby jim zabránil vyvážit tyto léčivé přípravky z členského státu do jiných členských států, zneužívá dominantní postavení. K tomuto závěru dospěl Soudní dvůr poté, co posoudil, zda v odvětví léčivých přípravků existují zvláštní okolnosti, které by mohly vyloučit zneužívající charakter uvedeného odmítnutí. Soudní dvůr měl nejprve za to, že farmaceutický podnik, který má dominantní postavení, se nemůže opírat o skutečnost, že paralelní vývozy léčivých přípravků z členského státu, kde jsou jejich ceny nižší, do jiných členských států, ve kterých jsou ceny vyšší, má pouze minimální užitek pro konečného spotřebitele. Tyto vývozy totiž představují alternativní zdroj zásobování, což nezbytně zahrnuje některé výhody pro konečného spotřebitele. Soudní dvůr poté rozhodl, že ani existence státní regulace cen léčivých přípravků nevyklučuje zneužívající charakter odmítnutí. Připomněl nicméně, že podnik, který má dominantní postavení, může přijmout opatření, která jsou důvodná a přiměřená vzhledem k potřebě chránit vlastní obchodní zájmy. V důsledku toho pro účely posouzení, zda odmítnutí farmaceutického podniku, který má dominantní postavení, dodávat velkoobchodníkům účastnícím se paralelních vývozů je opatřením, které je důvodné a přiměřené vzhledem k ohrožení jeho legitimních obchodních zájmů těmito vývozy, je třeba určit, zda objednávky těchto velkoobchodníků mají neobvyklý charakter vzhledem k předchozím obchodním vztahům, které udržoval podnik s dotčenými velkoobchodníky, jakož i rozsah objednávek vzhledem k potřebám trhu dotčeného členského státu. Soudní dvůr uvedl, že vnitrostátnímu předkládajícímu soudu přísluší rozhodnout o „obvyklém“ charakteru objednávek z hlediska těchto dvou kritérií.

Nakonec je třeba upozornit na rozsudek *Bertelsmann a Sony Corporation of America v. Impala* (rozsudek ze dne 10. července 2008, C-413/06 P), kterým Soudní dvůr zrušil rozsudek Soudu prvního stupně ve věci *Impala v. Komise* (rozsudek ze dne 13. července 2006, T-464/04, Sb. rozh. s. II-2289) a ve kterém poskytl řadu upřesnění pokud jde o důkazní požadavky a rozsah soudní kontroly v oblasti spojování podniků. Zaprvé Soudní dvůr rozhodl, že neexistuje obecná domněnka slučitelnosti oznámeného spojení se společným trhem a že rozhodnutí povolující spojení nepodléhají důkazním požadavkům, které jsou rozdílné od požadavků použitelných na rozhodnutí zakazující taková spojení. Zadruhé Soudní dvůr připomněl, že se Komise může ve svém rozhodnutí odchýlit od předběžných závěrů v oznámení námitek. Ačkoli Soud může ve světle oznámení námitek ověřit správnost, úplnost a hodnověrnost skutečností, které jsou základem sporného rozhodnutí, nemůže považovat za prokázané závěry obsažené v tomto oznámení. Zatřetí Soudní dvůr uvedl, že nelze vytýkat oznamujícím stranám, že předkládají určité skutečnosti teprve v jejich odpovědi na oznámení námitek a že takové skutečnosti nepodléhají vyšším požadavkům ohledně jejich důkazní síly, než jsou požadavky ve vztahu k argumentaci třetích osob nebo ve vztahu k jiným informacím, které předložily oznamující podniky. Krom toho Soudní dvůr rozhodl, že když Komise zkoumá ve svém rozhodnutí argumenty předložené v odpověď na oznámení námitek, může se odchýlit od předběžných závěrů obsažených v tomto oznámení, aniž by formulovala žádost o informace nebo provedla dodatečné studie trhu. Začtvrté Soudní dvůr upřesnil právní kritéria použitelná na situaci společného dominantního postavení vyplývajícího z tiché koordinace a rozhodl, že posouzení těchto kritérií včetně transparentnosti na daném trhu by se nemělo provést izolovaně a abstraktně, ale z hlediska mechanismu hypotetické tiché koordinace. Konečně Soudní dvůr rozhodl, že rozhodnutí Komise povolující spojení podniků může být zrušeno kvůli nedostatečnému odůvodnění.

V oblasti státních podpor si zaslouží zvláštní pozornost dva rozsudky. Jeden se týká pojmu „státní podpora“, a konkrétněji podmínky selektivity opatření, a druhý problematiky protiprávních, ale slučitelných podpor.

Ve spojených věcech *Unión General de Trabajadores de La Rioja* (rozsudek ze dne 11. září 2008, C-428/06 až C-434/06) byla Soudnímu dvoru předložena otázka, zda daňová opatření přijatá entitami nižší než státní úrovně stanoví daňovou sazbu nižší, než je obecná daňová sazba stanovená zákony španělského státu, a zavádějící daňové odpočty neexistující ve státní daňové právní úpravě, musí být považována za státní podpory neslučitelné se společným trhem pouze kvůli tomu, že se použijí pouze na území těchto entit. Soudní dvůr uvedl, že přísluší předkládajícímu soudu, který je jediný příslušný k určení použitelného vnitrostátního práva a jeho výkladu, jakož i k použití práva Společenství na spory, které mu byly předloženy, aby ověřil v souladu s rozsudkem ze dne 6. září 2006, *Portugalsko v. Komise* (C-88/03, Sb. rozh. s. I-7115), zda entity nižší než státní úrovně, v projednávaném případě Territorios Históricos a samosprávné společenství Baskicka, mají institucionální, procesní a hospodářskou autonomii, což by znamenalo, že normy přijaté v mezích pravomocí, které byly svěřeny těmto entitám nižší než státní úrovně španělskou ústavou z roku 1978 a dalšími ustanoveními španělského práva, nemají selektivní povahu ve smyslu pojmu „státní podpora“, jak jej stanoví čl. 87 odst. 1 ES. Soudní dvůr tak měl ve vztahu k výše uvedenému rozsudku příležitost upřesnit, že tato autonomie vyžaduje, aby entity nižší než státní úrovně nesly politické a finanční důsledky opatření snižujícího daň. Tak tomu není, pokud tyto entity neodpovídají za správu rozpočtu, tj. nerozhodují ani o příjmech, ani o výdajích. Krom toho nesmí být finanční důsledky snížení celostátní daňové sazby kompenzovány podporami nebo dotacemi – otevřeně deklarovanými nebo vyplývajícími pouze z konkrétního přezkumu finančních toků – od ostatních regionů nebo ústřední vlády.

Ve věci *Centre d'exploitation du livre français* (rozsudek Soudního dvora ze dne 12. února 2008, C-199/06, Sb. rozh. s. I-469) rozhodl Soudní dvůr, že ačkoli právo Společenství ukládá vnitrostátnímu soudu povinnost nařídit vhodná opatření pro účinné zhojení důsledků protiprávnosti, neukládá mu, a to ani v případě, kdy neexistují mimořádné okolnosti, povinnost nařídit navrácení protiprávní podpory v plném rozsahu. Podle Soudního dvora je totiž cíl čl. 88 odst. 3 poslední věty ES preventivní a má zabezpečit, že jsou poskytovány pouze slučitelné podpory. Pro uskutečnění tohoto cíle se provedení záměru podpory odkládá do doby, než jsou konečným rozhodnutím Komise odstraněny pochybnosti o jeho slučitelnosti. Pokud Komise přijme kladné rozhodnutí, pak se zdá, že předčasné vyplacení podpory nebylo s tímto cílem v rozporu. Nicméně v tomto případě z pohledu jiných subjektů, než je příjemce takové podpory, má protiprávnost podpory při jejím vyplacení za následek jednak to, že tyto subjekty jsou vystaveny riziku – které se v konečném důsledku nenaplní – že dojde k poskytnutí neslučitelné podpory, a jednak to, že z hlediska hospodářské soutěže musí případně snášet následky slučitelné podpory dříve, než by bylo nutné. Z pohledu příjemce podpory spočívá neoprávněné zvýhodnění jednak v tom, že neplatí úroky, které by platil z dotčené částky slučitelné podpory, pokud by si musel tuto částku vypůjčit na trhu do doby rozhodnutí Komise, a jednak ve zlepšení jeho soutěžního postavení vůči jiným subjektům na trhu po dobu trvání protiprávního stavu. Vnitrostátní soud má proto podle práva Společenství povinnost nařídit, aby příjemce podpory zaplatil z této podpory úroky za dobu trvání protiprávního stavu. Soudní dvůr rovněž uvedl, že v rámci svého vnitrostátního práva může případně vnitrostátní soud krom

toho nařídít navrácení protiprávní podpory, aniž by bylo dotčeno právo členského státu tuto podporu později znovu poskytnout. Taktéž může být veden k tomu, aby vyhověl žalobám na náhradu škod způsobených protiprávní povahou podpory.

Kromě toho Soudní dvůr v tomto rozsudku stanovil, že pokud soud Společenství zruší rozhodnutí Komise konstatující slučitelnost se společným trhem v případě podpor, které byly vyplaceny v rozporu se zákazem uvedeným v ustanovení čl. 88 odst. 3 poslední věty ES před konečným rozhodnutím Komise, presumpce legality aktů orgánů Společenství a pravidlo zpětné účinnosti zrušení rozhodnutí se uplatní postupně. Podpory poskytnuté poté, co Komise přijala kladné rozhodnutí, se považují za legální až do rozhodnutí soudu Společenství o zrušení a poté, ode dne přijetí posledně uvedeného rozhodnutí, jsou dotčené podpory v souladu s čl. 231 prvním pododstavcem ES považovány za podpory, které nebyly zrušením rozhodnutím prohlášeny za slučitelné, a proto je třeba považovat jejich poskytnutí za protiprávní. V tomto případě tedy pravidlo vyplývající z čl. 231 prvního pododstavce ES ukončuje se zpětnou účinností uplatňování presumpce legality. Povinnost zhojit následky protiprávnosti vyplývající z čl. 88 odst. 3 poslední věty ES se tak pro účely výpočtu částek, které je příjemce povinen zaplatit, a s výhradou mimořádných okolností, vztahuje také na dobu mezi přijetím kladného rozhodnutí Komise a jeho zrušením soudem Společenství.

Daně

V oblasti daně z přidané hodnoty je třeba zmínit věc *Isle of Wight Council a další* (rozsudek ze dne 16. září 2008, C-288/07), v níž Soudní dvůr upřesnil význam několika výrazů použitých v čl. 4 odst. 5 směrnice 77/388 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu³¹. Soudní dvůr rozhodl, že výrazné narušení hospodářské soutěže, ke kterému by vedlo nepodléhání dani v případě veřejnoprávních subjektů, které vystupují jako orgány veřejné správy, musí být posuzováno s ohledem na dotčenou činnost jako takovou, aniž by se toto posouzení týkalo konkrétního místního trhu. Soudní dvůr rovněž upřesnil, že slovní spojení „vedlo-li by k“ ve smyslu uvedeného článku musí být vykládáno tak, že zohledňuje nejen skutečnou hospodářskou soutěž, ale také hospodářskou soutěž potenciální, pokud je možnost, že soukromý subjekt vstoupí na relevantní trh, reálná, a nikoli čistě hypotetická. Pokud jde o slovo „výrazné“ ve smyslu téhož článku, musí být chápáno v tom smyslu, že skutečné či potenciální narušení hospodářské soutěže nesmí být jen zanedbatelné.

Sbližování právních předpisů a jednotné právní předpisy

Tato oblast, v níž Unie vyvíjí intenzivní činnost, se opět ukázala jako obzvláště bohatá na judikaturu. Připomeňme nejprve celou sérii rozsudků, kterými byla doplněna již tak hojná judikatura v oblasti zadávání veřejných zakázek.

³¹ Směrnice Rady 77/388 ze dne 17. května 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Společný systém daně z přidané hodnoty: jednotný základ daně (Úř. věst. L 145, s. 1; Zvl. vyd. 09/01, s. 23).

Soudní dvůr ve věci *Michaniki* (rozsudek ze dne 16. prosince 2008, C-213/07) rozhodoval o tom, zda mají členské státy právo doplnit do svých vnitrostátních právních úprav jiné důvody pro vyloučení uchazeče, než které jsou stanoveny v příslušných směrniciích Společenství. Soudní dvůr rozhodl, že čl. 24 první pododstavec směrnice 93/37³² musí být vykládán v tom smyslu, že stanoví taxativní výčet důvodů založených na objektivních posouzeních odborných předpokladů, které mohou odůvodňovat vyloučení zhotovitele z účasti v soutěži o veřejnou zakázku na stavební práce, avšak není překážkou pro to, aby členský stát stanovil další opatření směřující k vyloučení účastníka, jejichž cílem je zaručit dodržování zásady rovného zacházení s uchazeči a zásady transparentnosti, pokud taková opatření nejdou nad rámec toho, co je nezbytné k dosažení tohoto cíle. Vzhledem k tomu, že členské státy disponují určitým prostorem pro uvážení, vyplývá z toho, že právo Společenství nebrání přijetí vnitrostátních opatření za účelem vyloučit riziko praktik ohrožujících transparentnost a narušujících hospodářskou soutěž, které by se mohly vyskytnout, pokud by mezi uchazeči byl zhotovitel působící v odvětví sdělovacích prostředků nebo udržující styky s osobou činnou v tomto odvětví, a předcházet tak podvodům a korupci nebo je postihovat. Nicméně vnitrostátní ustanovení, které zavádí obecnou neslučitelnost mezi odvětvím veřejných staveb a odvětvím sdělovacích prostředků, má za následek vyloučení přidělení veřejných zakázek zhotovitelům působícím v oblasti veřejných staveb, kteří mají rovněž blízko k odvětví sdělovacích prostředků, z důvodu vlastnického vztahu či vztahu významného akcionáře, společníka nebo řídicího pracovníka, aniž by měli možnost prokázat, že skutečné nebezpečí tohoto druhu neexistuje. Tím, že takovéto ustanovení vylučuje celou jednu kategorii zhotovitelů působících v oblasti veřejných staveb na základě uvedené nevyvratitelné domněnky, jde tedy nad rámec toho, co je nezbytné k dosažení tvrzených cílů.

Ve věci *Coditel Brabant* (rozsudek ze dne 13. listopadu 2008, C-324/07) rozhodl Soudní dvůr, že články 43 ES a 49 ES, zásady rovného zacházení a zákazu diskriminace na základě státní příslušnosti, jakož i povinnost transparentnosti, která z nich vyplývá, nebrání tomu, aby veřejný orgán udělil bez vyhlášení soutěže koncesi na veřejné služby obecní družstevní společnosti s účastí několika obcí, jejímiž členy jsou pouze veřejné orgány, pokud tyto veřejné orgány vykonávají nad touto společností kontrolu, která je obdobná kontrole, kterou vykonávají nad svými vlastními organizačními složkami, a uvedená společnost vykonává většinu své činnosti s těmito veřejnými orgány. Je třeba, aby existovala možnost rozhodujícího vlivu jak nad strategickými cíli, tak nad důležitými rozhodnutími entity, která je držitelem koncese. Z toho vyplývá, že za okolností, kdy jsou rozhodnutí týkající se činnosti uvedené obecní družstevní společnosti držené výlučně veřejnými orgány přijímána statutárními orgány této společnosti složenými ze zástupců veřejných orgánů, lze mít za to, že vykonávaná kontrola umožňuje vykonávat nad touto společností kontrolu, která je obdobná kontrole, kterou vykonávají nad svými vlastními organizačními složkami. V případě, kdy veřejný orgán vstoupí do obecní družstevní společnosti s účastí několika obcí, jejímiž členy jsou pouze veřejné orgány, s cílem svěřit jí správu veřejné služby, může být kontrola k tomu, aby byla kvalifikována jako obdobná kontrole, kterou vykonává veřejnoprávní subjekt nad svými vlastními organizačními složkami, vykonávána společně za případného použití většinového pravidla. Kontrola vykonávaná nad držitelem koncese

³² Směrnice Rady 93/37/EHS ze dne 14. června 1993 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce (Úř. věst. L 199, s. 54; Zvl. vyd. 06/02, s. 163).

veřejným orgánem udělujícím koncesi musí být totiž obdobná kontrola vykonávaná nad vlastními organizačními složkami, nemusí však být s touto kontrolou ve všech bodech totožná. Je nutné, aby kontrola vykonávaná nad držitelem koncese byla účinná, ale není nezbytné, aby byla individuální. Je tedy třeba připustit, že v případě, kdy několik veřejných orgánů vlastní entitu, která je držitelem koncese, které svěřují plnění jednoho ze svých úkolů veřejné služby, může být kontrola, kterou tyto veřejné orgány vykonávají nad touto entitou, vykonávána těmito veřejnými orgány společně. Pokud jde o kolektivní orgán, postup používaný k přijetí rozhodnutí, zejména požadavek většinového rozhodování, je nepodstatný.

Ve věci *Komise v. Itálie* (rozsudek ze dne 21. února 2008, C-412/04) judikoval Soudní dvůr, že členský stát, který smíšené veřejné zakázky na stavební práce, dodávky a služby, jakož i zakázky na dodávky nebo služby zahrnující příležitostné práce, jestliže tyto práce představují více než 50 % z celkové ceny dotyčné zakázky, podrobí vnitrostátní právní úpravě o veřejných zakázkách na stavební práce, neplní povinnosti, které pro něj vyplývají ze směrnic 92/50³³, 93/36³⁴ a 93/37³⁵. Pokud totiž smlouva obsahuje zároveň prvky veřejné zakázky na stavební práce a prvky jiného druhu veřejné zakázky, je při určování toho, která směrnice upravující oblast veřejných zakázek se použije, rozhodný hlavní předmět smlouvy. K tomuto určení musí dojít s ohledem na základní povinnosti, které převládají a které jako takové charakterizují tuto zakázku, oproti těm, které mají pouze vedlejší nebo doplňující charakter a jsou uloženy v důsledku samotného předmětu smlouvy, přičemž příslušná výše jednotlivých předmětných plnění je v tomto ohledu pouze jedním z řady kritérií, která je třeba za účelem uvedeného určení vzít v úvahu. Soudní dvůr rovněž rozhodl, že jestliže dohoda uzavřená mezi jednotlivcem, který je majitelem pozemků určených k parcelaci, a správními orgány obce splňuje kritéria pro vymezení pojmu „veřejná zakázka na stavební práce“ ve smyslu čl. 1 písm. a) směrnice 93/37, lze odhadovanou hodnotu, která musí být v zásadě brána v úvahu pro účely ověření, zda je dosažena prahová hodnota stanovená v této směrnici, a zda v důsledku toho zadání zakázky musí dodržovat pravidla pro vyhlášení, která směrnice ukládá, chápat pouze s ohledem na celkovou hodnotu jednotlivých stavebních prací a staveb jako součet hodnot jednotlivých položek. Jedinými povolenými výjimkami z použití směrnic 92/50 a 93/38³⁶ jsou výjimky, které jsou v nich taxativně a výslovně uvedeny.

V jiné věci *Komise v. Itálie* (rozsudek ze dne 8. dubna 2008, C-337/05) vyvstala otázka, zda členský stát může určitému podniku zadat přímo, aniž by byly dodrženy postupy stanovené směrnicí 93/36³⁷, zakázky na dodávku helikoptér pro potřeby několika vojenských a civilních útvarů a sborů. Soudní dvůr nejprve dospěl k závěru, že takovou praxi nelze

³³ Směrnice Rady 92/50/EHS ze dne 18. června 1992 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na služby (Úř. věst. L 209, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 322).

³⁴ Směrnice Rady 93/36/EHS ze dne 14. června 1993 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na dodávky (Úř. věst. L 199, s. 54; Zvl. vyd. 06/02, s. 110).

³⁵ Směrnice Rady 93/37/EHS ze dne 14. června 1993 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce (Úř. věst. L 199, s. 54; Zvl. vyd. 06/02, s. 163).

³⁶ Směrnice Rady 93/38/EHS ze dne 14. června 1993 o koordinaci postupů při zadávání zakázek subjekty působícími v odvětví vodního hospodářství, energetiky, dopravy a telekomunikací (Úř. věst. L 199, s. 84; Zvl. vyd. 06/02, s. 194).

³⁷ Viz poznámka pod čarou 34.

odůvodnit existenci „in house“ vztahu, má-li soukromý podnik na kapitálu společnosti, která vyrábí uvedené helikoptéry a jíž je dotčený zadavatel rovněž akcionářem, účast, byť menšinou, která tomuto zadavateli brání v tom, aby nad touto společností vykonával kontrolu obdobnou té, kterou vykonává nad vlastními organizačními složkami.

Krom toho, co se týče poukazu na legitimní požadavky národního zájmu stanovené v článku 296 ES a v čl. 2 odst. 1 písm. b) směrnice 93/36 s odůvodněním, že tyto helikoptéry představují výrobky dvojího využití, Soudní dvůr připomněl, že každý členský stát může učinit opatření, která považuje za nezbytná k ochraně podstatných zájmů své bezpečnosti a která jsou spjata s výrobou zbraní, střeliva a válečného materiálu nebo obchodem s nimi, ale vždy za podmínky, že tato opatření nepříznivě neovlivní podmínky hospodářské soutěže na společném trhu s výrobky, které nejsou určeny výlučně k vojenským účelům. Nákup zařízení, jehož využití k vojenským účelům je málo pravděpodobné, musí tudíž nezbytně splňovat pravidla o zadávání veřejných zakázek. Takovým případem je dodávka helikoptér vojenským sborům a útvarům pro účely civilního využití, kdy ani povinnost zachovat důvěrnost nemůže bránit v dodržování těchto pravidel. Vyjednávací řízení je tedy řízením výjimečné povahy a smí být použito pouze v taxativně vymezených případech. Vzhledem k tomu, že směrnice 93/36 musí být předmětem striktního výkladu, neboť jinak by hrozilo, že bude zbavena svého užitečného účinku, nemohou členské státy stanovit případy, kdy se použije vyjednávací řízení, které nejsou stanoveny touto směrnicí, nebo doplnit k výslovně stanoveným případům nové podmínky, kterými by se používání uvedeného řízení usnadnilo. Dále platí, že důkazní břemeno ohledně toho, že výjimečné okolnosti odůvodňující výjimku skutečně existují, má ten, kdo hodlá tuto výjimku uplatnit.

Následující část je svojí povahou částí sběrnou, v níž budou uvedeny ostatní rozsudky, které jsou z nějakého důvodu obzvláště významné.

Soudní dvůr se ve věci *Synthon* (rozsudek ze dne 16. října 2008, C-452/06) zabýval výkladem článku 28 směrnice 2001/83³⁸ a rozhodl, že tento článek brání tomu, aby členský stát, kterému byla předložena žádost o vzájemné uznání registrace humánního léčivého přípravku, kterou udělil jiný členský stát v rámci zkráceného postupu stanoveného v čl. 10 odst. 1 písm. a) bodu iii) téže směrnice, tuto žádost zamítl z důvodu, že dotčený léčivý přípravek není v zásadě podobný referenčnímu léčivému přípravku. Jediným důvodem, který může členský stát uplatňovat pro odmítnutí uznání registrace udělené jiným členským státem, je totiž existence rizika pro veřejné zdraví. Krom toho členský stát, který zamýšlí takový důvod uplatnit, je povinen dodržet specificky stanovený informační, dohodovací a arbitrážní postup.

Soudní dvůr k tomu dodal, že pokud členský stát nemá normativní volbu a má značně omezený nebo dokonce nemá žádný prostor pro uvážení, pouhé porušení práva Společenství může stačit k tomu, aby založilo existenci dostatečně závažného porušení práva Společenství. Jelikož článek 28 uvedené směrnice poskytuje členskému státu, kterému byla předložena žádost o vzájemné uznání, pouze velmi omezený prostor pro uvážení, co se týče důvodů, pro které je tento stát oprávněn neuznat dotčenou registraci, představuje v důsledku toho skutečnost, že členský stát neuzná tuto registraci z důvodu, že dotčený léčivý přípravek není v zásadě podobný referenčnímu léčivému přípravku nebo že patří do kategorie léčivých přípravků, u nichž obecná praxe dotčeného členského

³⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/83/ES ze dne 6. listopadu 2001 o kodexu Společenství týkajícím se humánních léčivých přípravků (Úř. věst. L 311, s. 67; Zvl. vyd. 13/27, s. 69).

státu vylučuje, aby mohly být považovány za v zásadě podobné referenčnímu léčivému přípravku, dostatečně závažné porušení práva Společenství, které může zakládat odpovědnost tohoto členského státu.

Ve věci *Arcor* (rozsudek ze dne 17. července 2008, C-152/07 až C-154/07) týkající se odvětví telekomunikací Soudní dvůr rozhodl, že čl. 12 odst. 7 směrnice 97/33³⁹ a článek 4c směrnice 90/388⁴⁰ musí být vykládány v tom smyslu, že vnitrostátní regulační orgán nemůže uložit provozovateli sítě propojené s veřejnou sítí povinnost platit provozovateli účastnické sítě, který má dominantní postavení na trhu, poplatek za připojení, jenž doplňuje poplatek za propojení a je určený k vyrovnání deficitu, který posledně uvedenému vzniká poskytováním účastnického vedení. Článek 12 odst. 7 směrnice 97/33 totiž vnitrostátnímu regulačnímu orgánu neumožňuje povolit poplatek za připojení, jehož tarif není stanoven v závislosti na nákladech, když vykazuje stejné vlastnosti jako poplatek za propojení a je vybírán vedle takového poplatku. Krom toho jediným účinkem takového poplatku je ochrana provozovatele účastnické sítě, který je dominantní na trhu, přičemž poplatek vede k financování jeho vlastního deficitu účastníky jiných provozovatelů propojených sítí, ke kterému dochází mimo financování povinností univerzální služby a které je v rozporu se zásadou volné hospodářské soutěže. Uvedené články mají přímý účinek a jednotlivci se jich mohou přímo dovolávat před vnitrostátním soudem, aby zpochybnili rozhodnutí vnitrostátního regulačního orgánu.

Ve věci *Tele2 Telecommunication* (rozsudek ze dne 21. února 2008, C-426/05, Sb. rozh. s. I-685) týkající se sítě a služeb elektronických komunikací, na něž se vztahuje směrnice 2002/21/ES⁴¹, se Soudní vyslovil k pojmu „dotčený“ uživatel nebo podnik ve smyslu čl. 4 odst. 1 uvedené směrnice⁴², jakož i k pojmu „dotčená“ strana ve smyslu čl. 16 odst. 3 uvedené směrnice⁴³. Tyto pojmy musí být vykládány tak, že se mohou vztahovat nejen na „podnik s (dříve) významnou silou na relevantním trhu“, který je předmětem rozhodnutí vnitrostátního regulačního orgánu přijatého v rámci postupu pro analýzu trhu a který je jeho adresátem, ale rovněž na uživatele a podniky konkurující takovému podniku, kteří nejsou sami adresáty tohoto rozhodnutí, ale jejichž práva jsou tímto rozhodnutím nepříznivě dotčena. V rámci takového řízení není ustanovení vnitrostátního práva, které přiznává postavení strany pouze „podnikům s (dříve) významnou silou na relevantním

³⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/33/ES ze dne 30. června 1997 o propojení v odvětví telekomunikací s cílem zajistit univerzální službu a interoperabilitu uplatněním zásad otevřeného přístupu k síti (ONP) (Úř. věst. L 199, s. 32), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/61/ES ze dne 24. září 1998 (Úř. věst. L 268, s. 37).

⁴⁰ Směrnice Komise 90/388/EHS ze dne 28. června 1990 o hospodářské soutěži na trhu telekomunikačních služeb (Úř. věst. L 192, s. 10), ve znění směrnice Komise 96/19/ES ze dne 13. března 1996 (Úř. věst. L 74, s. 13).

⁴¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/21/ES ze dne 7. března 2002 o společném předpisovém rámci pro sítě a služby elektronických komunikací (rámcová směrnice) (Úř. věst. L 108, s. 33; Zvl. vyd. 13/29, s. 349).

⁴² Toto ustanovení přiznává každému uživateli nebo podniku zajišťujícímu síť nebo poskytujícímu služby elektronických komunikací právo podat opravný prostředek proti rozhodnutí přijatému vnitrostátním regulačním orgánem, kterým je dotčen.

⁴³ Toto ustanovení přiznává dotčené straně právo být v přiměřené lhůtě vyrozuměna o rozhodnutí, jímž se ruší odvětvové regulační povinnosti.

trhu," jimž byly uloženy, změněny nebo zrušeny zvláštní regulační povinnosti, v zásadě v rozporu s článkem 4 výše uvedené směrnice. Předkládajícímu soudu však přísluší ověřit, že vnitrostátní procesní právo zajišťuje ochranu práv, která uvedeným uživatelům a uvedeným konkurenčním podnikům vyplývají z právního řádu Společenství, způsobem, který není méně příznivý než v případě ochrany srovnatelných vnitrostátních práv a který nepoškozuje účinnost právní ochrany dotčených uživatelů a podniků zaručené v článku 4 rámcové směrnice.

Ve věci *Sabatauskas a další* (rozsudek ze dne 9. října 2008, C-239/07) týkající se vnitřního trhu s elektřinou rozhodl Soudní dvůr, že článek 20 směrnice 2003/54⁴⁴ musí být vykládán v tom smyslu, že definuje povinnosti členských států, pouze pokud jde o přístup, a nikoli připojení třetích osob k soustavám pro přenos a distribuci elektřiny, a že nestanoví, že systém přístupu k soustavám, který jsou členské státy povinny zavést, musí umožnit oprávněnému zákazníkovi vybrat si podle svého uvážení typ soustavy, ke které si přeje být připojen. Uvedený článek musí být rovněž vykládán v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví, že zařízení oprávněného zákazníka může být připojeno k přenosové soustavě pouze tehdy, pokud provozovatel distribuční soustavy odmítne, z důvodu stanovených technických nebo provozních požadavků, připojit ke své soustavě zařízení oprávněného zákazníka, která jsou umístěna na území uvedeném v jeho licenci. Vnitrostátnímu soudu však přísluší ověřit, že zavedení a provádění tohoto systému se uskutečňuje na základě objektivních a nediskriminačních kritérií mezi uživateli soustav.

V oblasti ochrany osobních údajů připomeňme věc *Huber* (rozsudek ze dne 16. prosince 2008, C-524/06) týkající se německého systému nakládání s osobními údaji o občanech Unie, kteří nejsou německými státními příslušníky, který počítá se zpracováváním s uchováváním údajů o těchto cizích státních příslušnících ve zvláštním registru, který obsahuje více informací než v případě německých státních příslušníků, o nichž jsou informace zanášeny do obecních registrů. Soudní dvůr, který byl dotázán na slučitelnost takového systému s čl. 7 písm. e) 95/46/ES o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů⁴⁵, rozhodl, že takovýto systém, jehož cílem je poskytování podpory vnitrostátním orgánům příslušným k provádění právní úpravy v oblasti práva pobytu, splňuje požadavek nezbytnosti stanovený v uvedeném článku vykládaném ve světle zákazu jakékoli diskriminace z důvodu státní příslušnosti pouze tehdy, pokud obsahuje pouze údaje nezbytné k provádění této právní úpravy uvedenými orgány a pokud jeho centralizovaná povaha umožňuje účinnější provádění této právní úpravy, pokud jde o právo pobytu občanů Unie, kteří nejsou státními příslušníky tohoto členského státu, přičemž je na předkládajícímu soudu, aby toto ověřil. Za nezbytné ve smyslu čl. 7 písm. e) výše uvedené směrnice 95/46 každopádně nelze považovat uchovávání a zpracování jmenných osobních údajů v rámci takového registru pro statistické účely. Soudní dvůr dále dospěl k závěru, že čl. 12 odst. 1 ES brání tomu, aby členský stát zavedl s cílem bojovat proti trestné činnosti takový systém zpracování osobních údajů, který se týká výlučně občanů Unie, kteří nejsou státními příslušníky tohoto členského státu, neboť

⁴⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/54/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o zrušení směrnice 96/92/ES (Úř. věst. L 176, s. 37; Zvl. vyd. 12/02, s. 211).

⁴⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (Úř. věst. L 281, s. 31; Zvl. vyd. 13/15, s. 355).

situace státních příslušníků členského státu není z hlediska cíle boje proti trestné činnosti odlišná od situace občanů Unie, kteří nejsou státními příslušníky tohoto členského státu a kteří pobývají na jeho území.

Ve věci *Promusicae* (rozsudek ze dne 29. ledna 2008, C-275/06, Sb. rozh. s. I-271) rozhodl Soudní dvůr, že právo Společenství neukládá členským státům povinnost zveřejnit v rámci občanskoprávního řízení osobní údaje za účelem zajištění účinné ochrany autorského práva. V situaci, kdy neziskové sdružení sdružující výrobce a vydavatele hudebních a audiovizuálních nahrávek podá návrh směřující k tomu, aby poskytovatelé přístupu na internet bylo uloženo, aby mu sdělil totožnost a adresu vlastníků určitých účastnických připojení pro účely občanskoprávních řízení zahájených pro porušení autorských práv, směrnice týkající se informační společnosti a ochrany duševního vlastnictví, zejména pak autorského práva⁴⁶, ani směrnice, které se týkají ochrany osobních údajů⁴⁷, neukládají členským státům, aby stanovily povinnost sdělit osobní údaje za účelem zajištění účinné ochrany autorského práva v rámci občanskoprávního řízení. Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Dohoda TRIPS) neobsahuje ustanovení, která by ukládala povinnost vykládat výše uvedené směrnice tak, že po členských státech požadují stanovení takovéto povinnosti. Soudní dvůr nicméně zdůraznil, že právo Společenství po členských státech požaduje, aby při provádění těchto směrnic dbaly na to, že se budou opírat o výklad těchto směrnic, který umožní zajistit spravedlivou rovnováhu mezi jednotlivými základními právy chráněnými právním řádem Společenství. Při zavádění opatření k provedení uvedených směrnic do vnitrostátního právního řádu musí orgány a soudy členských států nejenže vykládat své vnitrostátní právo v souladu s těmito směrnici, ale rovněž se nesmí opírat o takový jejich výklad, jaký by byl v rozporu se základními právy nebo s jinými obecnými zásadami práva Společenství, jako je zásada proporcionality.

Dvě věci přiměly Soudní dvůr, aby se zabýval směrnicí 2000/35 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích⁴⁸.

Ve věci *01051 Telecom* (rozsudek ze dne 3. dubna 2008, C-306/06) dospěl Soudní dvůr v rámci sporu ohledně platby úroků z prodlení nárokovaných z důvodu údajně opožděných plateb faktur k závěru, že článek 3 odst. 1 písm. c) bod ii) uvedené směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že vyžaduje, nemá-li při platbě bankovním převodem

⁴⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (Úř. věst. L 178, s. 1; Zvl. vyd. 13/25, s. 399). Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230) a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví (Úř. věst. L 157, s. 45; Zvl. vyd. 17/02, s. 32).

⁴⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (Úř. věst. L 281, s. 31; Zvl. vyd. 13/15, s. 355) a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Úř. věst. L 201, s. 37; Zvl. vyd. 13/29, s. 514).

⁴⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/35/ES ze dne 29. června 2000 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích (Úř. věst. L 200, s. 35; Zvl. vyd. 17/01, s. 226).

dojít k nabíhání úroků z prodlení nebo má-li nabíhání úroků ustát, aby byla splatná částka včas připsána na účet věřitele.

Ve věci *Caffaro* (rozsudek ze dne 11. září 2008, C-265/07) rozhodl Soudní dvůr, že uvedená směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání takovému vnitrostátnímu ustanovení, podle kterého věřitel, jenž má exekuční titul vztahující se k nesporné pohledávce, kterou má vůči veřejné správě a která představuje úhradu za obchodní transakci, nemůže zahájit řízení o výkonu rozhodnutí proti této správě před uplynutím lhůty 120 dnů ode dne doručení exekučního titulu uvedené správě. Tato směrnice totiž, pokud jde o vymáhání nesporných pohledávek, harmonizuje pouze délku lhůty pro získání zmíněného exekučního titulu, aniž by upravovala řízení o výkonu rozhodnutí, na něž se nadále vztahuje vnitrostátní právo členských států.

Pokud jde o oblast ochrany spotřebitele, i tam je možné poukázat na dva rozsudky.

Ve věci *Hamilton* (rozsudek ze dne 10. dubna 2008, C-412/06) uvedl Soudní dvůr, že směrnici 85/577 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory⁴⁹ je nutno vykládat tak, že vnitrostátní zákonodárce je oprávněn stanovit, že právo na odstoupení od smlouvy stanovené v čl. 5 odst. 1 této směrnice, který stanoví, že spotřebitel má možnost odstoupit od svého závazku zasláním oznámení ve lhůtě alespoň sedmi dnů po datu, ke kterému jej dodavatel o tomto právu poučil, může být vykonáno nejpozději do jednoho měsíce od úplného splnění závazků vyplývajících ze smlouvy o dlouhodobém úvěru smluvními stranami, pokud byl spotřebitel nesprávně poučen o podmínkách výkonu uvedeného práva.

Ve věci *Quelle* (rozsudek ze dne 17. dubna 2008, C-404/06) předložil Bundesgerichtshof Soudnímu dvoru otázku týkající se sporu mezi sdružením spotřebitelů a podnikem Quelle, který v souladu s německou právní úpravou požadoval a obdržel od spotřebitelky úhradu za užívání vadného spotřebiče, který byl vyměněn za nový. Soudní dvůr měl za to, že směrnice 1999/44 vztahující se na spotřební zboží⁵⁰ musí být vykládána v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, která umožňuje prodávajícímu, který prodal spotřební zboží, které bylo v rozporu se smlouvou, požadovat od spotřebitele náhradu za užívání zboží, které bylo v rozporu se smlouvou, až do jeho výměny za nové zboží. Cílem bezplatnosti uvedení zboží do stavu odpovídajícího smlouvě prodávajícím, je totiž ochrana spotřebitele před rizikem finančních nákladů, které by mohly spotřebitele odradit od uplatnění jeho nároků, pokud by taková ochrana neexistovala. Bezplatnost uvedení spotřebního zboží do stavu odpovídajícího smlouvě krom toho odpovídá cíli této směrnice, kterým je přispět k dosažení vysoké úrovně ochrany spotřebitele. Proávající, který na rozdíl od spotřebitele, jenž zaplatil prodejní cenu, nesplní řádně svoji smluvní povinnost, jestliže dodá zboží, které je v rozporu se smlouvou, musí nést následky tohoto vadného plnění. Jeho finanční zájmy jsou nicméně chráněny jednak dvouletou promlčecí lhůtou, a jednak možností odmítnout výměnu zboží v případě, že se zjistí, že tento způsob zjednání nápravy je nepřiměřený, jelikož by pro něj znamenal vznik nepřiměřených nákladů.

⁴⁹ Směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory (Úř. věst. L 372, s. 31; Zvl. vyd. 15/01, s. 262).

⁵⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží (Úř. věst. L 171, s. 12; Zvl. vyd. 15/04, s. 223).

Ochranné známky

V judikatuře v oblasti ochranných známek vzbuzují pozornost zvláště dvě věci, které se týkají možnosti, kterou majiteli ochranné známky dává čl. 5 odst. 1 písm. b) a čl. 6 odst. 1 písm. b) směrnice 89/104⁵¹, zakázat užívání označení podobného jeho ochranné známce.

Ve věci *O2 Holdings a O2 (UK)* (rozsudek ze dne 12. června 2008, C-533/06) se jednalo o to, že O2, jež je majitelkou dvou britských ochranných známek, které jsou tvořeny statickým obrázkem bublin, užívala uvedený obrázek pro propagaci svých služeb jak ve statické podobě, tak i v pohybu. Společnost Hutchinson 3G použila v reklamě, v níž srovnává své služby se službami O2, černobílé obrázky bublin v pohybu. V rámci žaloby pro porušení práv z ochranné známky podané O2, kterou High Court v řízení v prvním stupni zamítl, položil Cour of Appeal otázku, jejíž podstatou bylo, zda je majitel ochranné známky oprávněn zakázat užívání označení, které je totožné s jeho ochrannou známkou nebo je jí podobné, ve srovnávací reklamě. Poté, co Soudní dvůr nejprve připomněl podmínky přípustnosti stanovené v článku 3a směrnice 84/450⁵², ve znění směrnice 97/55⁵³, umožňující majiteli ochranné známky zakázat uvedené užívání, rozhodl Soudní dvůr, že článek 5 odst. 1 písm. b) směrnice 89/104 je nutno vykládat tak, že majitel zapsané ochranné známky není oprávněn zakázat, aby třetí osoby ve srovnávací reklamě užívaly označení podobné této ochranné známce pro zboží nebo služby totožné s těmi, pro něž byla zmiňovaná ochranná známka zapsána, nebo jim podobné, jestliže toto užívání nezpůsobí u veřejnosti nebezpečí záměny, a to bez ohledu na skutečnost, zda srovnávací reklama splňuje všechny podmínky přípustnosti.

Ve věci *adidas a adidas Benelux* (rozsudek ze dne 10. dubna 2008, C-102/07) se společnost adidas AG, majitelka obrazových ochranných známek, které jsou tvořeny třemi vertikálními rovnoběžnými proužky stejné šířky umístěnými v bočních švech oblečení pro sport a volný čas, jejichž barva kontrastuje se základní barvou, bránila tomu, aby společnosti Marca Mode, C&A, H&M a Vendex používaly podobné označení tvořené dvěma proužky. Uvedené společnosti argumentovaly požadavkem dostupnosti těchto proužků pro jejich používání bez souhlasu adidas. Soudní dvůr v rozsudku, kterým rozhodl o předběžné otázce předložené Hoge Raad der Nederlanden, dospěl k závěru, že požadavek dostupnosti nemůže v žádném případě představovat autonomní omezení účinků ochranné známky doplňující omezení výslovně stanovená v čl. 6 odst. 1 písm. b) směrnice 89/104. Majitel ochranné známky však nemůže třetím osobám zakázat poctivé užívání popisných údajů. K tomu, aby třetí osoba mohla uplatňovat omezení účinků ochranné známky stanovená v uvedené směrnici o ochranných známkách a dovolávat se požadavku dostupnosti, musí se údaj užívaný třetí osobou týkat některé z vlastností výrobku.

⁵¹ První směrnice Rady 89/104/EHS ze dne 21. prosince 1988, kterou se sblížují právní předpisy členských států o ochranných známkách (Úř. věst. L 40, s. 1; Zvl. vyd. 17/01, s. 92).

⁵² Směrnice Rady 84/450/EHS ze dne 10. září 1984 o sblížování právních a správních předpisů členských států týkajících se klamavé reklamy (Úř. věst. L 250, s. 17; Zvl. vyd. 15/01, s. 227).

⁵³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/55/ES ze dne 6. října 1997, kterou se mění směrnice 84/450/EHS o klamavé reklamě tak, aby zahrnovala srovnávací reklamu (Úř. věst. L 290, s. 18; Zvl. vyd. 15/03, s. 365).

Sociální politika

Mezi judikáty v oblasti sociální politiky je třeba uvést několik věcí, které se týkaly uplatňování zásady rovného zacházení a předpisů na ochranu pracovníků, jakož i jednu věc, která byla obzvláště zajímavá díky svým institucionálním aspektům.

Soudní dvůr nejprve v rámci dvou řízení o předběžné otázce prohloubil svoji judikaturu týkající se výkladu směrnice 2000/78/ES⁵⁴ o rovném zacházení v zaměstnání a povolání. Soudní dvůr ve věci *Coleman* (rozsudek ze dne 17. července 2008, C-303/06) uvedl, že zásada rovného zacházení zakotvená v této směrnici se použije nikoli na určitou kategorii osob, ale v závislosti na důvodech diskriminace uvedených v článku 1 směrnice, a že zákaz přímé diskriminace tedy není omezen pouze na osoby, které jsou samy zdravotně postiženy. Pokud totiž zaměstnavatel se zaměstnancem, který sám není zdravotně postižen, zachází méně příznivým způsobem, než zachází s jiným zaměstnancem ve srovnatelné situaci, a je-li prokázáno, že nepříznivé zacházení, jemuž je tento zaměstnanec vystaven, se zakládá na zdravotním postižení jeho dítěte, jemuž poskytuje převážnou část potřebné péče, je takové zacházení v rozporu se zákazem přímé diskriminace zakotveným v článku 2 téže směrnice. Jakýkoli jiný výklad by mohl zmařit významný aspekt užitečného účinku této směrnice a snížit ochranu, kterou má zaručovat. Tatáž logika se uplatní i v případech obtěžování, které je považováno za formu diskriminace ve smyslu uvedené směrnice. Zákaz obtěžování tedy nemůže být omezen pouze na osoby, které jsou samy zdravotně postiženy, ale vztahuje se i na oběti chování, které naplňuje znaky obtěžování souvisejícího se zdravotním postižením jejich dítěte.

Ve věci *Maruko* (rozsudek ze dne 1. dubna 2008, C-267/06) dospěl Soudní dvůr k závěru, že pozůstalostní dávka přiznaná v rámci systému oborového zaopatření spravovaného penzijní pojišťovnou zvláštní kategorie pracovníků spadá do rozsahu působnosti směrnice 2000/78/ES. Takováto dávka musí být totiž kvalifikována jako „odměna“ ve smyslu článku 141 ES zejména z důvodu, že vyplývá z pracovního poměru zesnulého. Krom toho článek 1 a 2 uvedené směrnice brání takové právní úpravě, podle které pozůstalému registrovanému partnerovi není po smrti jeho partnera vyplácena pozůstalostní dávka odpovídající pozůstalostní dávce poskytované pozůstalému manželovi, ačkoli ve vnitrostátním právu registrované partnerství staví osoby téhož pohlaví, pokud jde o pozůstalostní dávku, do situace srovnatelné se situací manželů. Odmítnutí přiznat pozůstalostní dávku registrovaným partnerům je podle Soudního dvora přímou diskriminací založenou na sexuální orientaci. Je na vnitrostátním soudu, aby ověřil, zda je pozůstalý partner v situaci srovnatelné se situací manžela, který pobírá pozůstalostní dávku stanovenou systémem oborového zaopatření, který spravuje příslušná penzijní pojišťovna.

Soudní dvůr dále rozvinul v rámci věci *Mayr* (rozsudek ze 26. února 2008, C-506/06, Sb. rozh. s. I-1017), která se týkala ženy, která se podrobila oplodnění *in vitro*, svoji judikaturu v oblasti ochrany těhotných žen a rovného zacházení s muži a ženami. Tímto rozsudkem

⁵⁴ Směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79).

Soudní dvůr upřesnil, že směrnice 92/85/EHS⁵⁵, která zavádí zejména ochranu těhotných zaměstnankyň před propouštěním, musí být vykládána v tom smyslu, že se nevztahuje na zaměstnankyni, která podstoupí oplodnění *in vitro*, jestliže v den, kdy dostala výpověď, byla vajíčka dané zaměstnankyně již oplozena spermii jejího partnera, takže existovala vajíčka oplodněná *in vitro*, ale tato vajíčka ještě nebyla přenesena do její dělohy. Vzhledem k možné délce uchovávání oplodněných vajíček se totiž z důvodů zachování právní jistoty nemůže na takovou zaměstnankyni vztahovat ochrana zavedená článkem 10 směrnice 92/85. Soudní dvůr naproti tomu uvedl, že ustanovení směrnice 76/207⁵⁶ týkající se zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy brání propuštění zaměstnankyně, která je v pokročilém stadiu oplodnění *in vitro*, tedy po odběru folikulární tekutiny a před bezprostředním přenesením vajíček oplodněných *in vitro* do dělohy, jestliže se prokáže, že výpověď je založena především na skutečnosti, že dotyčná osoba podstoupila uvedenou léčbu. Vzhledem k tomu, že se takovýto lékařský zákrok týká toliko žen, představuje totiž propuštění zaměstnankyně především z důvodu skutečnosti, že podstoupila tuto významnou fázi oplodnění *in vitro*, přímou diskriminaci na základě pohlaví.

Věc *Juuri* (rozsudek ze dne 27. listopadu 2008, C-396/07) umožnila Soudnímu dvoru upřesnit působnost článků směrnice 2001/23 o právech zaměstnanců v případě převodů podniků⁵⁷. Článek 4 odst. 2 uvedené směrnice stanoví, že je-li rozvázán pracovní poměr v důsledku podstatné změny pracovních podmínek způsobené převodem podniku, má se za to, že pracovní poměr rozvázal zaměstnavatel. Soudní dvůr rozhodl, že neporušil-li nabyvatel povinnosti vyplývající z uvedené směrnice, neukládá toto ustanovení členským státům povinnost zaručit zaměstnanci nárok na peněžitou náhradu vůči tomuto nabyvateli za týchž podmínek jako v případě nároku, jehož se může dovolávat zaměstnanec, pokud jeho zaměstnavatel protiprávně ukončí jeho pracovní smlouvu nebo pracovní poměr. Vnitrostátní soud je však povinen v rozsahu své pravomoci zaručit, že nabyvatel v takovém případě přinejmenším ponese důsledky, které použitelné vnitrostátní právo spojuje s ukončením pracovní smlouvy nebo pracovního poměru ze strany zaměstnavatele, jako je výplata mzdy a ostatních dávek odpovídajících výpovědní době, kterou musí zaměstnavatel dodržet. Soudní dvůr dále upřesnil, že čl. 3 odst. 3 směrnice 2001/23, podle kterého je nabyvatel po převodu podniku povinen zachovat pracovní podmínky sjednané v kolektivní smlouvě za stejných podmínek až do rozvázání či uplynutí doby platnosti této kolektivní smlouvy, neukládá nabyvateli povinnost zaručit zachování pracovních podmínek po tomto datu, přestože se toto datum shoduje s datem převodu podniku.

Ve věci *Impact* (rozsudek ze dne 15. dubna 2008, C-268/06) se Soudní dvůr musel zabývat otázkou procesní autonomie členských států a přímého účinku právních předpisů Společenství v oblasti pracovních poměrů na dobu určitou ve veřejné správě.

⁵⁵ Směrnice Rady 92/85/EHS ze dne 19. října 1992 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň krátce po porodu nebo kojících zaměstnankyň (Úř. věst. L 348, s. 1; Zvl. vyd. 05/02, s. 110).

⁵⁶ Směrnice Rady 76/207/EHS ze dne 9. února 1976 o zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy, pokud jde o přístup k zaměstnání, odbornému vzdělávání a postupu v zaměstnání a o pracovní podmínky (Úř. věst. L 39, s. 40; Zvl. vyd. 05/01, s. 187).

⁵⁷ Směrnice Rady 2001/23/ES ze dne 12. března 2001 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se zachování práv zaměstnanců v případě převodů podniků, závodů nebo částí podniků nebo závodů (Úř. věst. L 82, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 98).

Soudní dvůr rozhodl, že právo Společenství, zejména zásada efektivity, vyžaduje, aby se specializovaný soud v rámci příslušnosti, která mu byla, byť nepovinně, svěřena právními předpisy zajišťujícími provedení směrnice 1999/70 o rámcové dohodě o pracovních poměrech na dobu určitou uzavřené mezi organizacemi UNICE, CEEP a EKOS k rozhodování o žalobě založené na porušení těchto právních předpisů, prohlásil za příslušný rovněž k rozhodnutí o nárocích žalobce opírajících se přímo o samotnou směrnici pro období mezi dnem uplynutí lhůty k jejímu provedení a dnem vstupu uvedených právních předpisů v platnost, pokud se ukáže, že povinnost tohoto žalobce obrátit se souběžně na obecný soud s jinou žalobou založenou přímo na směrnici by měla nepříznivé procesní následky, které by mohly nadměrně ztěžovat výkon práv přiznaných mu právním řádem Společenství. V tomto ohledu je ustanovení 4 bodu 1 uvedené rámcové dohody, které zakazuje jakékoli rozdílné zacházení, které není objektivně odůvodněno, se zaměstnanci v pracovním poměru na dobu určitou, pokud jde o pracovní podmínky, bezpodmínečné a dostatečně přesné na to, aby se jej jednotlivec mohl dovolávat u vnitrostátního soudu, na rozdíl od ustanovení 5 bodu 1 téže rámcové dohody, které určuje členským státům obecný cíl spočívající v zabránění zneužití vyplývajícím z použití po sobě jdoucích pracovních smluv uzavřených na dobu určitou, přičemž jim však ponechává volbu prostředků k jeho dosažení.

Orgán členského státu jednající v postavení veřejného zaměstnavatele tedy není oprávněn přijmout opatření, která spočívají v obnovování smluv na dobu určitou na neobvykle dlouhou dobu v průběhu období mezi dnem uplynutí lhůty k provedení této směrnice a dnem vstupu zákona zajišťujícího toto provedení v platnost. Za těchto podmínek, pokud použitelné vnitrostátní právo obsahuje pravidlo vylučující zpětné použití zákona, není-li jasné a jednoznačně uveden opak, je vnitrostátní soud, kterému byla předložena žaloba založená na porušení ustanovení vnitrostátního zákona provádějícího směrnici 1999/70 o rámcové dohodě o pracovních poměrech na dobu určitou uzavřené mezi organizacemi UNICE, CEEP a EKOS, povinen podle práva Společenství uvedenému ustanovení přiznat zpětný účinek ke dni uplynutí lhůty k provedení této směrnice pouze v tom případě, že vnitrostátní právo obsahuje údaj, který může tomuto ustanovení takový zpětný účinek přiznat.

Životní prostředí

Ve věci *Commune de Mesquer* (rozsudek ze dne 24. června 2008, C-188/07), na jejímž počátku byla žaloba podaná obcí Mesquer proti podnikům skupiny Total, kterou se domáhala na základě směrnice „o odpadech“⁵⁸ náhrady nákladů na vyčištění svého pobřeží a odstranění odpadu, které vznikly v důsledku ztroskotání tankeru Erika najatého společností Total International Ltd u francouzského pobřeží Atlantiku. Na základě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu ustanovení uvedené směrnice podané francouzským Cour de cassation dospěl Soudní dvůr k závěru, že těžký topný olej přepravovaný plavidlem není „odpadem“, je-li využíván nebo uváděn na trh za hospodářsky výhodných podmínek a může-li být skutečně použit jako palivo, aniž by bylo třeba předchozího zpracování. Nicméně takovéto ropné látky vypuštěné do moře při lodní havárii, které se smísily s vodou a usazeninami a byly rozneseny podél pobřeží,

⁵⁸ Směrnice Rady 75/442/EHS ze dne 15. července 1975 o odpadech (Úř. věst. L 194, s. 39; Zvl. vyd. 15/01, s. 23), ve znění rozhodnutí Komise ze dne 24. května 1996, kterým se přizpůsobují přílohy II A a II B směrnice Rady 75/442/EHS o odpadech (Úř. věst. L 135, s. 32).

kde byly vyvrženy, je třeba považovat za látky, které neměl jejich držitel v úmyslu vyrobit a jichž se zbavuje, i když nedobrovolně, při jejich přepravě, takže musí být kvalifikovány jako odpad ve smyslu uvedené směrnice. Navíc pro účely určení subjektu, který je povinen nahradit náklady spojené s odstraněním odpadu, které vynaložila obec Mesquer, měl Soudní dvůr jednak za to, že vlastník plavidla přepravujícího uvedenou ropnou látku, který měl tyto látky fakticky ve svém držení bezprostředně před tím, než se z nich stal odpad, může být považován za osobu, jejíž činností vznikl odpad, a být kvalifikován jako „držitel“ ve smyslu této směrnice, a jednak za to, že prodejce ropných látek a nájemce plavidla, které je přepravovalo, způsobil „vznik odpadu“, pokud vnitrostátní soud dospěje k závěru, že tento prodejce-nájemce přispěl k riziku vzniku znečištění způsobeného uvedenou havárií, zejména pokud nepřijal opatření k předjetí takové události, jako například opatření týkající se volby plavidla. Soudní dvůr dále dospěl k závěru, že pokud náklady spojené s odstraněním odpadu nejsou nebo nemohou být nahrazeny Mezinárodním fondem pro náhradu škod způsobených ropným znečištěním (IOPC) a jestliže ustanovení vnitrostátního práva členského státu o omezení či zproštění odpovědnosti – včetně práva vyplývajícího z mezinárodních úmluv – brání tomu, aby tyto náklady byly nahrazeny vlastníkem plavidla nebo nájemcem plavidla, přestože jsou považováni za „držitele“, musí takové vnitrostátní právo umožnit, aby náklady na odstranění odpadu nesl „výrobce výrobku, z něhož vznikl odpad“, který se takto rozšířil. Nicméně podle zásady „znečišťovatel platí“ může být takový výrobce povinen nahradit tyto náklady pouze tehdy, pokud v důsledku své činnosti přispěl k riziku vzniku znečištění způsobeného havárií plavidla.

Ve dvou věcech týkajících se výkladu směrnice 85/337⁵⁹, ve znění směrnice 97/11⁶⁰, byl upřesněn rozsah její působnosti.

Ve věci *Ecologistas en Acción-CODA* (rozsudek ze dne 25. července 2008, C-142/07) napadlo sdružení *Ecologistas en Acción-CODA* posouzení vlivů na životní prostředí záměrů přestavby a zdokonalení rychlostního silničního obchvatu Madridu učiněné městskou radou Madridu v rozporu s ustanoveními směrnice 85/337 ve znění pozdějších předpisů. Ve věci *Abraham a další* (rozsudek ze dne 28. února 2008, C-2/07) si obyvatelé žijící v blízkosti letiště Lutych-Bierset v rámci žaloby na náhradu škody stěžovali před belgickým *Cour de cassation* na obtěžování hlukem související s restrukturalizací tohoto bývalého vojenského letiště. V obou věcech vyvstala otázka, zda pojem „záměr“ obsažený v uvedené směrnici může pokrývat i záměry úprav, přestaveb, zdokonalení a rozšíření předmětných infrastruktur. Ve výše citované věci *Ecologistas en Acción-CODA* rozhodl Soudní dvůr, že směrnice ve znění pozdějších předpisů musí být vykládána v tom smyslu, že stanoví posuzování vlivů na životní prostředí u záměrů týkajících se přestavby a zdokonalení městských silnic, jednalo-li se o záměry uvedené v bodě 7 písm. b) nebo c) přílohy I této směrnice, zejména pak o záměry „[v]ýstavby dálnic a rychlostních silnic“, nebo o záměry uvedené v bodě 10 písm. e) či bodě 13 první odrážce přílohy II uvedené směrnice, které jsou z důvodu své povahy, rozsahu nebo umístění, a případně s přihlédnutím k jejich spolupůsobení s jinými záměry, způsobilé mít významný vliv na životní prostředí. Soudní dvůr dodal jednak

⁵⁹ Směrnice Rady 85/337/EHS ze dne 27. června 1985 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (Úř. věst. L 175, s. 40; Zvl. vyd. 15/01, s. 248).

⁶⁰ Směrnice Rady 97/11/ES ze dne 3. března 1997, kterou se mění směrnice 85/337/EHS o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (Úř. věst. L 73, s. 5; Zvl. vyd. 15/03, s. 151).

to, že záměr přestavby silnice, která by byla z hlediska svého rozsahu a svých vlastností rovnocenná výstavbě, může být považován za záměr výstavby ve smyslu uvedené přílohy, a jednak to, že by bylo v rozporu se samotným cílem pozměněné směrnice vyloučit z oblasti její působnosti každý záměr týkající se městské silnice pouze z toho důvodu, že tato směrnice ve výčtu záměrů uvedených v jejích přílohách I a II výslovně neuvádí ty, které se týkají tohoto druhu silnic. Ve výše citované věci *Abraham a další* rozhodl Soudní dvůr, že ustanovení bodu 12 přílohy II, vykládaná ve vzájemném spojení s ustanoveními bodu 7 přílohy I směrnice 85/337, v původním znění, se týkají rovněž změn infrastruktury stávajícího letiště bez prodloužení rozjezdové a přistávací dráhy, jestliže je lze považovat, zejména s ohledem na jejich povahu, význam a vlastnosti, za změnu samotného letiště. Dodal, že by bylo v rozporu se samotným cílem této směrnice vyloučit z oblasti působnosti její přílohy II stavební práce spočívající ve zlepšení nebo rozšíření infrastruktury již vystavěného letiště z důvodu, že příloha I uvedené směrnice se týká „výstavby letišť“, a nikoliv „letišť“ jako takových.

Ve věci *Janecek* (rozsudek ze dne 25. července 2008, C-237/07) rozhodl Soudní dvůr, že čl. 7 odst. 3 směrnice Rady 96/62⁶¹ o posuzování a řízení kvality vnějšího ovzduší, ve znění nařízení č. 1882/2003⁶², musí být vykládán v tom smyslu, že v případě rizika překročení výstražných prahových hodnot nebo mezních hodnot musí mít bezprostředně dotčení jednotlivci možnost dosáhnout toho, aby příslušné vnitrostátní orgány vypracovaly akční plán, přestože na základě vnitrostátního práva disponují dalšími prostředky, kterými mohou dosáhnout toho, aby příslušné orgány přijaly opatření pro boj proti znečištění ovzduší. Členské státy mají, s výhradou přezkumu vnitrostátního soudu, povinnost přijmout v rámci akčního plánu a v krátké době vhodná opatření ke snížení rizika překročení mezních hodnot nebo výstražných prahových hodnot na minimum a postupnému navrácení se na úroveň pod uvedenými hodnotami, s ohledem na skutkové okolnosti a všechny dotčené zájmy.

Soudní spolupráce v občanských věcech

Mezi věcmi z oblasti soudní spolupráce v občanských věcech, které byly předloženy Soudnímu dvoru, je třeba upozornit na věc *Rinau* (rozsudek ze dne 11. července 2008, C-195/08 PPU), v níž Soudní dvůr vydal svůj první rozsudek v řízení o naléhavé předběžné otázce, které bylo zavedeno od 1. března 2008. Nejvyšší soud Litevské republiky, k němuž byl podán návrh na neuznání v Litvě rozsudku vydaného německým soudem, kterým bylo dítě svěřeno do péče svému otci s bydlištěm v Německu, si položil otázku, do jaké míry je možné zpochybnit vykonatelnost rozhodnutí o navrácení vydaného německými soudy přiznanou na základě osvědčení vystaveného podle nařízení č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské

⁶¹ Směrnice Rady 96/62/ES ze dne 27. září 1996 o posuzování a řízení kvality vnějšího ovzduší (Úř. věst. L 296, s. 55; Zvl. vyd. 15/03, s. 95).

⁶² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1882/2003 ze dne 29. září 2003 o přizpůsobení ustanovení týkajících se výborů, které jsou nápomocny Komisi při výkonu jejích prováděcích pravomocí, stanovených v právních aktech Rady přijatých postupem podle článku 251 Smlouvy o ES, ustanovením rozhodnutí 1999/468/ES (Úř. věst. L 284, s. 1; Zvl. vyd. 01/04, s. 447).

zodpovědnosti⁶³ z důvodu, že litevské soudy nakonec nařídily navrácení dítěte do Německa. Soudní dvůr rozhodl, že bylo-li přijato rozhodnutí o nenavrácení dítěte a byl-li o něm uvědomen soud původu, nemá pro účely vydání osvědčení stanoveného v článku 42 nařízení č. 2201/2003 žádný dopad, že toto rozhodnutí bylo pozastaveno, změněno, zrušeno nebo se za jakýchkoli okolností nestalo pravomocným nebo bylo nahrazeno rozhodnutím o navrácení dítěte, jestliže ke skutečnému navrácení dítěte nedošlo. Jelikož nevyvstala žádná pochybnost, pokud jde o pravost uvedeného osvědčení, které bylo vyhotoveno podle formuláře, jehož vzor se nachází v příloze IV nařízení, je opravný prostředek proti uznání rozhodnutí zakázán a dožádanému soudu přísluší pouze konstatovat vykonatelnost osvědčeného rozhodnutí a vyhovět okamžitému navrácení dítěte. Soudní dvůr byl toho názoru, že pokud by tomu tak nebylo, hrozilo by, že nařízení č. 2201/2003 bude zbaveno veškerého užitečného účinku, neboť cíl spočívající v navrácení dítěte by zůstal podřízen podmínce vyčerpání procesních prostředků, které připouští vnitrostátní právo členského státu, v němž je dítě neoprávněně zadrženo.

Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech a boj proti terorismu

Ve věci *Kozłowski* (rozsudek ze dne 17. července 2008, C-66/08) týkající se výkonu evropského zatýkacího rozkazu vyložil Soudní dvůr čl. 4 bod 6 rámcového rozhodnutí 2002/584⁶⁴, který vykonávajícímu justičnímu orgánu umožňuje odmítnout výkon tohoto rozkazu, pokud se vyžádaná osoba „zdržuje ve vykonávajícím členském státě, je jeho státním příslušníkem nebo zde má trvalé bydliště“, a pokud se tento stát zaváže provést výkon trestu v souladu se svým vnitrostátním právem. Soudní dvůr rozhodl, že vyžádaná osoba „má trvalé bydliště“ ve vykonávajícím členském státě, pokud zřídila své skutečné bydliště v tomto státě. „Zdržuje se“ tam, pokud si v důsledku stálého pobytu po určitou dobu ve vykonávajícím členském státě vytvořila pouto k tomuto státu, které je srovnatelné s poutem vzniklým v důsledku bydliště, přičemž existenci tohoto pouta určuje vykonávající justiční orgán na základě celkového posouzení několika objektivních skutečností, kterými se vyznačuje situace této osoby, mezi něž patří zejména délka, povaha a podmínky pobytu vyžádané osoby, jakož i rodinné a hospodářské vazby. Vzhledem k tomu, že cílem tohoto rámcového rozhodnutí je zavedení systému předávání odsouzených nebo podezřelých osob mezi justičními orgány za účelem výkonu soudních rozhodnutí nebo trestního stíhání na základě zásady vzájemného uznávání, přičemž proti tomuto předávání se vykonávající justiční orgán může postavit pouze na základě jednoho z důvodů pro odmítnutí zakotvených rámcovým rozhodnutím, je třeba výrazy „zdržuje se“ a „má trvalé bydliště“, použité v tomto rámcovém rozhodnutí, vymezit jednotně, jelikož se vztahují k autonomním pojmům práva Unie. Proto ve vnitrostátním právu, kterým se provádí toto rámcové rozhodnutí, nemají členské státy právo přiznat těmto pojmům širší rozsah, než je rozsah vyplývající z takového jednotného výkladu.

⁶³ Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000, ve znění nařízení Rady č. 2116/2004 ze dne 2. prosince 2004 (Úř. věst. L 367, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 243).

⁶⁴ Rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (Úř. věst. L 190, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 34).

Společná zahraniční a bezpečnostní politika

Rozsudkem ve věci *Komise v. Rada* (rozsudek ze dne 20. května 2008, C-91/05) zrušil Soudní dvůr rozhodnutí 2004/833⁶⁵ o provádění společné akce 2002/589⁶⁶ s ohledem na příspěvek Evropské unie Hospodářskému společenství států západní Afriky v rámci moratoria na ruční palné a lehké zbraně. Toto rozhodnutí Rady bylo přijato na základě Smlouvy o EU v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP), a nikoli na základě Smlouvy o ES v rámci politiky rozvojové spolupráce. Soudní dvůr měl za to, že i když je třeba neomezovat cíle posledně uvedené politiky na opatření vztahující se přímo na boj proti chudobě, je nicméně třeba, má-li opatření spadat do politiky rozvojové spolupráce, aby přispívalo ke sledování cílů hospodářského a sociálního rozvoje této politiky. Některá opatření mající za cíl zabránit nestabilitě rozvojových zemí, včetně těch, která byla přijata v rámci uvedeného moratoria, mohou přispívat k dosažení těchto cílů. K tomu, aby mohlo být konkrétní opatření pro boj proti šíření ručních palných a lehkých zbraní přijato Společenstvím v rámci politiky rozvojové spolupráce, musí spadat, z důvodu jak svého účelu, tak svého obsahu do působnosti pravomocí, které Smlouva o ES v této oblasti Společenství přiznává. Soudní dvůr připomíná judikaturu, podle níž platí, že opatření, které sleduje zároveň několik cílů nebo které má několik složek, aniž by jeden z nich byl vůči druhému vedlejší, se musí, jsou-li použitelné různé právní základy Smlouvy o ES, zakládat výjimečně na všech jednotlivých odpovídajících právních základech. Nicméně podle článku 47 Smlouvy o EU je podle Soudního dvora takové řešení vyloučeno v případě opatření, které stejně jako rozhodnutí 2004/833 sleduje několik cílů nebo které má několik složek spadajících jednak do politiky rozvojové spolupráce, a jednak do SZBP, aniž by jeden z nich byl vůči druhému vedlejší. Jelikož článek 47 Smlouvy o EU brání přijetí opatření ze strany Unie na základě Smlouvy o EU, které by mohlo být platně přijato na základě Smlouvy o ES, nemůže Unie použít právní základ spadající do SZBP pro přijetí ustanovení, která spadají rovněž do pravomoci přiznané Společenství Smlouvou o ES. Soudní dvůr dospěl k závěru, že Rada přijetím rozhodnutí 2004/833 na základě SZBP, ačkoli toto rozhodnutí spadá rovněž do politiky rozvojové spolupráce, porušila článek 47 Smlouvy o EU.

⁶⁵ Rozhodnutí Rady 2004/833/SZBP ze dne 2. prosince 2004 o provádění společné akce 2002/589/SZBP s ohledem na příspěvek Evropské unie Hospodářskému společenství států západní Afriky (ECOWAS) v rámci moratoria na ruční palné a lehké zbraně (Úř. věst. L 359, s. 65).

⁶⁶ Společná akce Rady 2002/589/SZBP ze dne 12. července 2002 o příspěvku Evropské unie k boji proti destabilizujícímu hromadění a šíření ručních palných a lehkých zbraní (Úř. věst. L 191, s. 1; Zvl. vyd. 18/01, s. 314).